

URTX

ELS CRIMS DE LA POBLA DE FERRAN

Jordi Creus Verni

ELS CRIMS DE LA POBLA DE FERRAN

Abstract

El año 1928 fue testigo de un crimen atroz que sucedió en la aldea de la Pobla de Ferran, situada en la comarca natural de la Baja Segarra. Una pequeña población que quedó abatida cuando uno de sus vecinos ejecutó a sangre fría a otros diez, casi todos niños y niñas de corta edad. La prensa de la época se encargó de contar todo lo relacionado con el suceso. El siguiente artículo se basa en la recopilación, estudio y análisis de gran parte del material periodístico que informó de uno de los hechos más sanguinarios de la crónica negra del país.

1928 was the year of a terrible crime that occurred in the village of Pobla de Ferran, in natural district of the Baja Segarra, whose population was horrified when one of its members executed ten others, mostly young children, in cold blood. The press of the time undertook to explain all the grisly details. This article is based on the collection, study and analysis of a large part of the journalistic material that reported one of the bloodiest events in the country's darkest chronicles.

Paraules clau

Pobla de Ferran, Josep Marimon, assassinat múltiple, sometent, Guàrdia Civil, persecució, tuberculosi, mal de Pott, Josep Civit, curandero, mal d'ull.

Pròleg

El maig de 1928, uns execrables assassinats sobresaltaren i atemoriren els habitants de la Baixa Segarra durant deu dies que resultaren angoixants. El seu ressò i posterior repercussió traspassà els llindars de l'entorn rústec i agrest on s'esdevingueren.

Des de Lleida fins a Igualada, des de Torredembarra fins a Ponts, varen córrer veus esparverades que elucubraven històries entorn de bojós criminals i assassins de canalla. Però fou una població del terme de Passanant la que visqué, en aquells dies, profusament atemorida: la Pobla de Ferran. Dues fatídiques hores necessità únicament Josep Marimon, de la Pobla, per acabar amb la vida de deu veïns dels quaranta i escaig que aleshores habitaven el petit llogarret. Els fets commocionaren el país i la premsa s'encarregà de difondre'ls.

La relectura i anàlisi posterior de la premsa de l'època ens ha possibilitat de desgranar una crònica aproximada de com s'esdevingué tot el procés delictiu, des de l'inici, amb els assassinats, fins al moment en què el criminal fou trobat. Seguint altres fils informatius relacionats amb el cas, ens topem amb Dalí, assumptes de bruixeria, certs canvis en la Llei de *Vagos y Maleantes* del Codi Penal Espanyol de 1932 i una macabra llista emesa per l'Oficina de l'Estadística de la Justícia dels Estats Units.

El següent article està basat en els minuciosos detalls que es poden extreure dels noticiaris de l'època i en les interpretacions que posteriorment foren donades per personalitats de diversa índole i naturalesa. I l'iniciem amb una descripció de la comarca on transcorren els esdeveniments, ressaltant la importància d'uns terrenys que foren lloc de batudes i rastrejors, en un afany desesperat per aturar l'assassí abans que no tornés a matar, cuita on hi participaren més de 2.000 perseguïdors.

L'entorn geogràfic

El marc és un espai de tradició rural com és el de la comarca de la Baixa Segarra, una comarca natural situada a l'extrem nord-oriental de la comarca de la Conca de Barberà, a l'entorn de la població de Santa Coloma de Queralt, i que inclou els municipis del nord-est d'aquesta comarca, entre ells el terme de Passanant. Ubicat entre els barrancs de la Glorieta i de Forès, engloba els nuclis de població del mateix Passanant, Belltall, Glorieta, la Sala de Comalats, el Fonoll i la Pobla de Ferran.¹

Aquesta comarca té molts paral·lelismes amb la Segarra quant a la seva fisiografia i economia, i de fet en forma la zona sud de l'altiplà, d'aquí li ve el nom. A causa de la diferent orografia i, sobretot, de les deficients comunicacions amb la resta de la Conca de Barberà, s'ha proposat, en dates actuals, que en constituís una comarca dife-

¹ Guiu SANTFELIU I ROCHET (2009), *Origen Històric de les Comarques Catalanes*, Col·lecció CUM LAUDE Reconeixement a la investigació, Grup de Recerca de les Terres de Ponent, Verdú, pàg. 15 i 182. Els municipis de la zona de Comalats, tot i pertànyer administrativament a la comarca de la Conca de Barberà, en l'enquesta de 1931, efectuada per la Generalitat de Catalunya en un intent de dividir territorialment el país a partir de demarcacions administratives i deixar les comarques històriques, van dir en gran part que es consideraven de la Segarra.

renciada. El territori està situat a una cota mitjana d'uns 700 m, a l'àrea de contacte entre l'extrem meridional dels altiplans de la Segarra, la conca d'erosió de Barberà i la serralada Prelitoral. Pertany a tres conques hidrogràfiques diferents: la de l'Ebre, a través del riu Corb; la del Llobregat, a través de la riera de Clariana, afluent de l'Anoia; i la del Gaià.

La Baixa Segarra sempre ha estat una cruïlla entre terres barcelonines, lleidatanes i tarragonines. Degut a la pertinença de Santa Coloma, la seva capital, a la conca del Gaià se la inclogué a la província de Tarragona el 1822, tot i que fins llavors pertanyia al partit judicial d'Igualada. El 1834, l'adscripció tarragonina en forçà la unió al partit judicial de Montblanc, embrió del que més endavant esdevindria l'actual comarca de la Conca de Barberà.

Amb la repoblació cristiana en època feudal, entorn el segle XI, tot i poder ser anterior en alguns punts, la presència humana es consolida. Des del castell de Queralt es va produir un salt posterior cap a la colonització de la Baixa Segarra des dels castells d'Aguiló i de Santa Coloma. El procés de repoblació va condicionar una ocupació a partir de petits nuclis al voltant de castells o torres, cas de Passanant o la Pobla de Ferran, que van donar lloc als assentaments actuals i a les masies disperses. El cereal és el principal conreu, compartint protagonisme amb altres conreus com el safrà (Edat Mitjana i Moderna, amb mercat a Santa Coloma). L'expansió agrària del segle XVIII va comportar el seu creixement fins als 1.900 habitants segons el cens de Floridablanca (1787), mentre que el conjunt de nuclis inclosos a l'actual terme de les Piles (les Piles, Biure, Guialmons, Figuerola i Sant Gallard), tot i créixer, no arriben als 300 habitants en la mateixa data.

Pel que fa als nuclis situats a l'altiplà de Conesa i a la Vall del riu Corb (Rauric, la Cirera, Albió, Llorac, Vallfogona de Riucorb, Conesa, Forès, Segura, Savallà del Comtat, Belltall, Glorieta i Passanant), cap d'ells no supera els 250 habitants segons el mateix cens de Floridablanca.

En aquests sectors dels altiplans de Conesa i la vall del riu Corb, el màxim poblacional s'ateny a mitjan segle XIX, quan els termes

municipals de la zona assoleixen poblacions entre els 400 i els 600 habitants (amb l'excepció de Passanant, que arriba puntualment a superar els 1.000). Però la crisi agrària de final del XIX i la lògica industrial de les ciutats, que buida les zones agrícoles, fa que des dels censos de 1860 o 1887 hi hagi hagut una davallada contínua i intensa de la població.²

L'escenari dels crims

Res no fa suposar, i si hom s'atansa a la Pobla de Ferran ho pot comprovar, que l'acollidora soledat que envolta el lloc hagi variat massa de com devia ésser en aquella ja llunyana data de 1928. «Allí s'hi troba aquell element de soledat que es recolza en les cases deshabitades que formen l'únic carrer, i el nucli del poble, amb un empedrat desigual; també l'herbassar que senyoreja delata la manca de vianants».³

La Pobla de Ferran (705 m.) és un nucli de població agregat situat a l'extrem nord-occidental del terme municipal de Passanant i Belltall, a la Conca de Barberà. Se situa damunt d'un tossal al marge esquerre de la població de Passanant, que es troba a 1 km. de distància. Un camí comunica ambdós nuclis. Al seu marge esquerre en direcció nord, hi ha el cementiri just a dos-cents metres: un cercat descobert de 10 metres de fons per 25 d'ample; el terreny, amb lleuger desnivell. Vorejat de l'espessa vegetació que hi té cabuda, i que amb els anys ha pogut ressorgir, sobretot de pi blanc (*Pinus halepensis*) i pinassa (*Pinus nigra subsp. salzmannii*), també algun roure valencià (*Quercus faginea*) i matolls de fonoll, romaní i ginesta. A l'altre marge del camí, s'hi estenen camps de cereals i, poc més enllà, algun que altre jornal de vinya. En enfilat pocs metres més el camí, es distingeix el perfil, damunt el turó, del nucli de la Pobla.

Es troben dades historiogràfiques de la Pobla a partir de la colonització d'aquest indret de Comalats que fou encomanada, al darrer quart del segle XI, pels comtes de Barcelona als de Cervera i que progressivament bastiren fortificacions en diversos llocs de la contrada. El llogarret antigament estava emmurallat i es formà a redós del castell, del qual només queda una torre, de planta quadrada, i que, sense cap obertura d'habitacle

² *Catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona. Unitat de paisatge 2. Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Extret de l'enllaç:* http://www.catpaisatge.net/fitxers/catalegs/CT/Memoria2/Unitats/M2_U2.pdf.

³ Gregori SATORRES, i Joan DUCH (1979), *La Vall del Corb. Imatge i Poesia*, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, Santes Creus, pàg. 125

degut al seu antic ús de defensa militar, i restaurada, resulta ser l'edificació més visible al nouvingut. També es deixa veure un cobert o magatzem de gra situat just als peus de la torre i que dóna la benvinguda.

És un indret on s'evidencia el pas del temps i l'abandó pausat a què fou sotmès per la seva població. Les cases que hi ha són totes uniformes quant a l'arquitectura, que obeeix els prototipus de construccions de cases de camp o masies. Totes estan fetes de pedra, i aquelles que no han estat, de temps ençà, restaurades mostren estructures de dos pisos i golfes.

Totes les cases de la població estan ubicades a tocar entre si, formant l'únic carrer de què consta la població, carrer que es dirigeix cap al nord, en una minsa davallada del terreny, la qual perfila una petita baixada que surt de la població i va a comunicar amb diversos coberts situats més amunt i que coronen els camps que formen el paisatge. De l'antiga església, d'art romànic, només en queda la portalada i un pany del mur.

Els canvis estacionals deuen mostrar enormes contrastos d'ombres, tons i formes en els murs d'aquelles cases; els camps que l'envolten també canvien de colors i textures amb el pas de les estacions. La primavera de l'any 1928 va ser abundosa en pluges, que possibilitaren a l'estiu una collita important a la zona. El maig d'aquell any, l'alçada dels cereals era lloable, fent premonitòria una sega i recollida molt esperançadora; a més, els colors de les espigues dels ordis i els blats començaven a adquirir un característic to daurat. Espessos camps de cereals que, conjuntats amb l'abruptesa del terreny, es convertirien en l'amagatall i llodriguera de perdius, conills i guineus; i també ho varen ser, durant deu dies, de Josep Marimon.

Breu aproximació demogràfica

Les dades demogràfiques que trobem de la població es remunten a l'any 1407 i són indicatives de la unió progressiva de les petites famílies que s'anaren reunint a redós del castell (4 fogatges o, en el seu equivalent, unes 14/16 persones).

Cap a l'any 1515, aquestes dades ja queden difuminades amb les de tot el terme de Passanant, en ser-ne agregat. Sabem, no obstant això, que durant el segle XVII és produït, en tot el terme de Passanant, un creixement de població importat. Però no devia ser el cas de la Poble, on l'any 1717 només hi havia enregistrats 9 habitants.

Són dades que denoten l'origen històric, gairebé familiar, de la Poble de Ferran. Amb l'evolució demogràfica basada en el creixement natural de la població, i amb molt poques arribades de població forana, la Poble arriba l'any 1928 als 42 habitants.

Durant els 12 anys anteriors a aquest, coincidint amb una època de bonança en l'agricultura de tota la zona, s'havien enregistrat 9 naixements, fet que suposava un creixement natural del 21%, gairebé una tercera part del total d'una població amb signes plausibles d'envelliment.

Tanmateix, en estudiar les dades que apareixen en els censos d'habitants del terme de Passanant dels anys 1910, 1920 i 1930, observem una desigualtat sospitosa quant al nombre de residents absents (aquells residents de la població no trobats en el moment d'ésser realitzat el recompte però que hi eren inclosos en el cens anterior).

La Torre de la Poble de Ferran
vista des del carrer.
Any 2010.
Foto: Jordi Creus.

Final del carrer de la Poble de Ferran.
Any 2010.
Foto: Jordi Creus.

Dades dels censos de població del terme de Passanant⁴

Any	Cèdules d'habitants	Residents				Transeünts		Total de la població de fet	Total de la població de dret
		Presentes		Absents		Mas.	Fem.		
		Masc.	Fem.	Masc.	Fem.				
1910	290	491	469	7	4	1	1	962	964
1920	308	507	463	35	1	1	2	973	971
1930	307	532	481	73	52	1	2	1014	1013

La Pobra de Ferran.

Maig de 1928.

Foto: A. Merletti.

Nuevo Mundo,

25 de maig de 1928.

En una dècada, hi ha un augment de 89 residents absents, una dada sospitosament elevada si la comparem amb la sortida, 25, en la comparativa feta entre les dades de 1910 i 1920.

Probablement els successos foren difícils de pair per una població gens acostumada a aquest tipus d'ensurts i de situacions, i algunes persones, en un intent de deixar enrere els records del macabre succés i tot el vel de dolor, impotència i ràbia que impregnà l'ambient en les dates posteriors, prengueren la decisió de marxar.

I, efectivament, aquesta suposició ens ve confirmada a través de l'entrevista que vàrem poder efectuar, l'agost de 2010, a una veïna de Passanant que amb deu anys d'edat visqué tot el tràgic procés, la qual ens demanà restar en l'anonimat. Segons el seu valuós testimoni, hem pogut confirmar aspectes com el que suposem més amunt: arran dels fets, foren nombrosos els veïns de la Pobra de Ferran i de Passanant que prengueren la decisió de marxar cap a altres poblacions. La por, el malestar, la ira i l'odi foren els motius que impulsaren aquest èxode.

Els anys 20 a la pobla de ferran

La vida a la Pobra desprenia la típica quotidianitat de qualsevol població agrícola de la comarca durant el primer terç del segle xx.

El treball al camp ho impregnava tot, els horaris, els costums, les relacions, tot estava supeditat a les activitats pageses. El rellotge no era tan important com ara, el temps es mesurava pel sol i, així, també la jornada laboral. La claror diürna i els seus canvis estacionals marcaven la durada del treball. Els ulls experts dels pagesos sabien llegir les variacions de les ombres en relació a la posició del sol i, en conseqüència, saber distingir l'hora a cada moment.

Es treballava habitualment sense neguits, amb parades sovintejades per a beure i reposar una estoneta, depenent sempre del tipus de feina que s'estava realitzant, ja que n'hi havia que eren especialment fatigoses.

Els veïns de la Pobra, jornalers i propietaris, com els de les altres contrades, feien el trasllat de casa a la finca a peu o, com a molt, a cavall dels animals o en carro. Un cop a la finca, la jornada ja s'havia iniciat. Les menjades es feien allí mateix, en un recer a l'hivern i sota qualsevol ombra a l'estiu. Era freqüent que les mestresses portessin el menjar als homes al tros. A partir de la primavera, a part d'esmorzar i dinar a l'era, en allargar-se la jornada solar, també s'hi berenava.

Els fets que comentem varen tenir lloc el 19 de maig de 1928. En un llogarret com la Pobra de Ferran, on gairebé la totalitat de la població, poc més de quaranta habitants, es dedicava a les tasques pageses, quan la jornada laboral s'iniciava, el poble restava gairebé buit.

Era primavera, temps de pluges que varen fer créixer amb força els sembrats i les males herbes que podien provocar danys en unes collites que es pressuposaven excel·lents. Així, doncs, els pagesos estaven en el moment de birbar o treure les males herbes dels sembrats. Era una labor aparentment

⁴ *Instituto Nacional de estadística, Tarragona. Tomo I*, pàg. 272 de l'enllaç de la seva pàgina web: <http://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=85884&ext=.pdf>, i pàg. 270 de <http://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=98563&ext=.pdf>.

senzilla, però dura i fatigosa, perquè sempre s'havia de treballar ajupit. Aquesta feina era pròpia de les tardes, en haver desaparegut de les plantes l'aigüera del matí. En haver dinat, començaven immediatament, i plegaven a posta de sol. Només es parava una estona per berenar. Aquesta tasca era habitual que la fessin les dones, però en els llocs on hi havia poca mà d'obra es repartia també entre els homes.⁵

El matí del dissabte 19 de maig es va iniciar una nova jornada laboral a la Pobla de Ferran. Tots els homes, i alguna dona, anaren a treballar com cada dia. Els nens i nenes en edat escolar anaren a l'Escola Nacional de Passanant, també com de costum. Únicament quedaren al poble les dones de més edat, aquelles que havien de portar els àpats als treballadors i els menuts que per la seva tendra edat encara no podien anar a escola. També els qui per motius de salut es trobaven indisposats. Hi devien restar unes dotze persones en total. Una d'elles era Josep Marimon, que, xacrat per una malaltia degenerativa, feia temps que restava impedit de certs moviments i no podia treballar.

Fins a aquell dia, a la Pobla, les notícies del món de l'entorn es filtraven a partir del contacte amb Passanant, cap de terme i on hi havia el dispensari mèdic, les Escoles Nacionals, l'Ajuntament, la Parròquia, el cafè... És possible que els homes de la Pobla, després de la jornada al camp o quan el temps ho permetia, anessin a treure el nas a Passanant, on hi devia haver vincles i relacions molt estretes, com les ja esmentades i altres de caire comercial o de negocis.

Els lligams amb Passanant eren molt forts, àdhuc d'indole familiar en alguns casos. També hi eren amb altres nuclis on se celebraven mercats i fires, llocs on s'efectuaven les transaccions més habituals de compra i venda de productes. Els mercats de Vallfogona (a 17'5 km.), Verdú (14 km.) o Tàrrega (18 km.) eren els que més assíduament visitaven, tot i pertànyer administrativament a la demarcació de Montblanc, que està un xic més allunyat (22 km.).

Durant el primer terç del segle xx, a la capital de l' Urgell ja feia un grapat d'anys que

els moviments industrials i comercials estaven experimentant un augment important. Arran d'aquesta embranzida, s'anà convertint en un important nucli d'atracció forana. Els mercats i les fires que allí s'organitzaven rebien milers de visitants provinents de tots els entorns de les rodalies. L'historiador targarí Joan Novell i Balagueró es refereix a aquest impuls dins la seva tesi doctoral *Tàrrega: de villa a ciudad (1875-1923)*,⁶ i, a propòsit de la celebració que tingué lloc a la ciutat l'any 1910 del XIII Congrés Agrícola de la Federació Catalano-Balear, introdueix certs aspectes comentats per Josep Fabregat, un dels membres organitzadors del Congrés, que escriu al *Programa del Congrés Agrícola*:

«...se celebran dos importantes ferias de ganados y mercancías (...), a las que concurren caballerías de todas clases y numerosos rebaños de ganado lanar y cabrío.

»Sin embargo de llevar pocos años de fundación se hacen transacciones en grande escala y son visitadas por miles de forasteros (...).

»Los lunes y los jueves de cada semana celebra también importantísimos mercados a los que afluyen los cosecheros de las comarcas de Urgel y Segarra con toda clase de frutos (...), cuyas transacciones se verifican en la Plaza Mayor.»⁷

No és estrany, doncs, que els qui anaven a Tàrrega gaudissin de tot el que aquesta els oferia: transports d'òmnibus, que cobrien els trajectes de passatgers Montblanc - la Pobla de Segur (amb parada a Guimerà i Ciutadilla), entre altres rutes disponibles; ferrocarrils (Lleida-Barcelona); indústria emergent (tot i la crisi que afectà Catalunya, en general, arran de la finalització del conflicte armat de la Gran Guerra), que possibilitava tota una sèrie d'innovacions per al món agrícola, com la mecanització (protagonitzada per les màquines agabelladores de les Indústries Trepà, existents ja el 1914, i amb gran èxit a escala nacional, que revitalitzaren la indústria del sector) o la utilització d'adobs (els guanos) per incrementar la producció; comerç molt extens en un ampli ventall de sectors (alimentari, de roba, de quincalleria...); magatzems (de fustes, de ferros, d'adobs i de gra); molins de farina i d'oli...

⁵ Grup de Recerca Pedagògica de Tàrrega (1983), *Les Nostres Contrades. L'Urgell. Vol. III: Costums i Tradicions*, pàgs. 9-23, Institut de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona.

⁶ Joan NOVELL I BALAGUERÓ (1997), *Tàrrega. De Villa a Ciudad (1875-1923)*, Tesi Doctoral. Departamento de Historia Contemporánea, Facultad de Geografía e Historia, Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid, pàg. 229.

⁷ José FABREGAT (1910), «La ciutat de Tàrrega», dins de *Tàrrega. Programa del Congrés Agrícola (XIII). Organitzat per la Federació Agrícola Catalano-Balear*, dies 15/16 de maig de 1910, pàg. 13-14.

Tàrrega era el nucli més important de la zona en aquelles dades, tant pel nombre de població (5.913 habitants el 1930) com pel moviment constant de passatgers i de mercaderies que suportava a diari l'estació de ferrocarrils.

No només s'hi anava a fires o mercats, a Tàrrega. També els moments d'oci eren buscats a la ciutat targarina, on existien casals o casinos (L'Alianza, L'Ateneu...), els quals competien a organitzar actes culturals, xerrades i, sobretot, grans balls populars que no deixaven indiferent ningú. Fins i tot n'hi havia que projectaven cinema, les grans produccions del Hollywood clàssic que a tothom agradaven, com en la sala del Cinemapol. Al marge també existien gran quantitat de cafès, tasques i posades on la vida ociosa arribava més enllà de la simple i innocent organització de balls.

Joc i prostitució es podien trobar en certs locals d'aquesta mena. Són nombrosos els escrits apareguts en la publicació local *Crònica Targarina* (que tingué un tiratge setmanal gairebé ininterromput entre els anys 1921 i 1937), que fan referència tant al tema del joc (molt arrelat en la població i amb una llegenda extensa al darrere, fins el punt d'esmentar les timbes clandestines que a ple dia es muntaven en certes cantonades del carrer de Ponent) com a la prostitució. L'historiador Joaquim Capdevila inclou en el seu ampli estudi sobre la Tàrrega de finals de segle XIX i primers de segle XX, *Tàrrega (1898-1926)*, una sèrie d'aportacions biogràfiques de personatges, entre altres de més notables i eminents, molt lligats a la prostitució existent a la Tàrrega de 1910 a 1930, els quals varen tenir problemes amb les autoritats a causa de les activitats desenvolupades en els seus locals, però que la majoria de vegades en sortien indemnes i, fins i tot, afavorits. Locals com El Vermouht, La Buena Sombra, La Parra o la Hechizera o el Café París foren importants centres de vici i corrupció molt freqüentats per tota classe d'estrats socials i de procedències variades.⁸

Jaume Aloi, a partir de l'entrevista a una font oral, esmenta en un article aparegut en la publicació anual del Museu Comarcal de l'Urgell *Urtx*⁹ que l'autor dels crims de la Pobla tenia una amant a Tàrrega, a la qual vi-

sitava sovint. També especifica que es tractava d'una «dona de la vida» i que era «ataconada». No devia ser l'únic jove (en el moment dels crims tenia 26 anys) que sovintejava aquells tipus de locals.

Però a part de la vida ociosa que possibilitava la festivitat d'alguna data i els recursos de què disposaven algunes de les poblacions dels voltants, les estones de les jornades feineres que quedaven mortes degut a possibles inclemències del temps o per escassetat de feina els homes de la Pobla les aprofitaven per anar a caçar alguna perdiu, conill o colomí. També en els dies de calor, i quan aquesta ja començava a amainar, cap al tard, era freqüent reunir-se en el replà situat sota la torre. Allà els veïns passaven les hores prèvies al son entre converses i tertúlies, mentre els més petits aprofitaven per jugar pels voltants del carrer.

Els protagonistes dels fets

Un cop posats en situació de l'època, del context, de l'entorn i del lloc on succeïren els crims, és fàcil suposar, i així va ser, que una vegada ocorreguts aquests la tranquil·litat diària es va veure tremendament afectada. El succés fou considerat de màxima gravetat per les autoritats judicials i les forces de seguretat del moment, així com una amenaça i perill imminent per a la societat, atenent al perfil de l'autor dels crims (un dement, boig o alienat mental, segons interpretacions), al nombre de víctimes (10 en el còmput final, ja que una de les tres persones que resultaren greument ferides va morir poc temps després) i a la naturalesa d'aquestes víctimes (la majoria eren infants que no arribaven als 12 anys).

El llogarret de la Pobla s'omplí de persones de procedències i professions diverses atretes per l'aterrador succés criminal que allí s'havia esdevingut. Des de veïns i veïnes dels entorns més immediats, portats per una morbosa curiositat de conèixer els fets de primera mà, fins a gent que hi anà per donar condol i suport als familiars de les víctimes, els quals eren força coneguts a la contrada. Periodistes i fotògrafs de publicacions i periòdics locals de l'entorn (*Crònica Targarina*, *Aires de la Conca*, *Diari de Reus*, *El País de Lérida*), i corresponsals de publicacions i diaris de més prestigi i més tiratge a nivell

⁸ Joaquim CAPDEVILA I CAPDEVILA (2008), *Tàrrega. (1898-1926): societat, política i imaginari*, Biblioteca Abad Oliba, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàg. 284.

⁹ Miquel AGUILAR MORENO (2006), «Rondalles i llegendes a l' Urgell», *Urtx. Revista Cultural de l' Urgell*, núm. 19, pàg. 256 a 268. L'autor recopila en aquest article varis contes i llegendes a través de diversos informadors de la comarca. Un d'aquest és en Jaume Aloi, el qual fa diverses aportacions que la rumorologia popular recull entorn del cas Marimon, pàgs. 263 a 264.

estatal (*La Vanguardia* de Barcelona, *El Heraldo de Tortosa*, *l'ABC*, *El Imparcial* i *El Heraldo* de Madrid, entre altres)¹⁰ arribaren a la Pobla disposats a realitzar la crònica i el seguiment dels fets. Àdhuc la premsa internacional se'n va fer ressò (*The Argus* de Melbourne, Austràlia, i *The Times*, d'Anglaterra, entre altres).¹¹

Un cop coneguda la transcendència de l'assumpte, l'alcalde de Passanant informà dels fets a Montblanc, cap de jurisdicció, i en poc temps es tocà a sometent a Solivella, Belltall, Forès, Blancafort, Rocallaura, Santa Coloma de Queralt i altres poblacions veïnes, que s'agruparen per realitzar les tasques de recerca i persecució del criminal. S'hi reuniren un total aproximat de 300 components. La Guàrdia Civil hi envià una companyia sencera, la de Montblanc, i fins i tot el jutge instructor de la causa, el fiscal de l'Audiència de Tarragona i el capità de la Guàrdia Civil de Reus arribaren en persona per seguir els fets de més a prop.

Tot d'una, la Pobla de Ferran augmentà el seu cabal de visitants en un nombre que multiplicava per més de vint la població habitual. Una població de poc més de quaranta persones esdevingué centre d'operacions de la captura d'un perillós criminal, que tenia atemorida tota la regió.

Tots els instants viscuts arran del succés tingueren varietat de protagonistes i en papers ben diferenciats. Aquesta és la seva descripció:

L'autor dels crims

Josep Marimon i Carles, de 26 anys, de la Pobla de Ferran, i conegut amb el nom de Josep de ca l'Hostaler. La brutalitat amb què realitzà els crims, així com la impúber edat de les seves víctimes, varen fer presagiar, a l'inici de les investigacions criminals, que es pogués tractar d'un perillós dement amb tendències i personalitat homicides que fessin perillar la seguretat de la població de la zona. A poc a poc s'anà comprovant una altra versió que es contraposava ostensiblement a la primera.

Josep Marimon Carles
durant el servei militar
a Barcelona.
Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

Els familiars del criminal

Foren els més perjudicats indirectament per tot l'assumpte. Abans de l'aterrador acte que en Josep, fill i germà, havia comés, gaudien de l'estima de tots per ser una família respectable i de tracte honrat. Les coses canviaren radicalment moments després de conèixer-se la notícia.

¹⁰ El considerat com el primer fotoperiodista *freelance* a Espanya i un dels pioners gràfics a Catalunya, Alessandro Merletti Quadria (Torí, 1860; Barcelona, 1843), estigué cobrint els esdeveniments per a una de les grans revistes gràfiques de l'època, *Nuevo Mundo*. És conegut aquest fotògraf d'origen torinès establert a Barcelona a inicis de segle per ser el que féu el seguiment fotogràfic de tot el procés contra el famós pedagog Francesc Ferrer i Guàrdia en els moments posteriors a la Setmana Tràgica de Barcelona de 1909. Encara que estava prohibit fotografiar el Consell de Guerra, Merletti ho aconseguí a través d'una càmera secreta de reduïdes dimensions que situà sota la seva corbata. Les imatges tingueren un ressò internacional que donà a conèixer el treball del seu autor.

¹¹ *The Argus*, Melbourne, 30 de maig de 1928, pàg. 19. <http://newspapers.nla.gov.au/ndp/del/article/3946636?searchTerm=amok+killed>. En el cas de *The Times* d'Anglaterra, en l'edició del 30 de maig fa un esment de la notícia. A <http://archive.timesonline.co.uk/tol/archive/>.

El nen Josep Rabadà.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

La nena Carme Rabadà Torres.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

Rosa Aloi i el seu fill Ramon Canela.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

El pare i el germà gran de Josep Marimon es mostraren molt afectats anímicament i patiren depressió en els moments posteriors als fets, fins al punt de necessitar atencions. En les declaracions que donaren als responsables judicials i a la premsa, sempre respongueren el mateix: que no varen saber en cap moment de les intencions d'en Josep i que els va afectar terriblement. El pare, d'ençà que succeïren els crims, no sortí de casa ni un instant, només hagué de sortir el diumenge 27 de maig per anar al cementiri de Passanant i la Pobla, requerit per les autoritats per tal d'identificar el cadàver del seu fill, trobat i abatut poques hores abans.¹²

El germà petit, en un intent que semblà conciliador, ajudà en les tasques de cerca al grup de sometents, aportant, el dissabte 26 de maig, un gos propietat del seu germà amb la intenció que fos capaç de seguir el rastre del seu propietari i, d'aquesta manera, poder-lo enxampar. L'aportació, tot i que fou utilitzada, resultà infructífera.

Segons *El Día de Cuenca* del 30 de maig, la situació familiar esdevingué crítica degut a l'enuig en alça, a mesura que es retardava la captura del fugitiu, del veïns i familiars de les víctimes. És de suposar quin tipus d'ambient hagueren de patir els familiars d'en Marimon, que els portà a marxar de la Pobla de Ferran un cop tot acabà.

Les víctimes

Carme, Ramona i Josep Rabadà Trilla, de 3, 4 i 11 anys respectivament. Germans. El més gran, en Josep, tornava de l'escola juntament amb dos nens més (Ramon Canela i Josep Torres Vilaró) quan es toparen amb en

Marimon i aquest els «convidà» a anar a caçar colomins. Carme Rabadà estava, per la seva curta edat, així com els germans Miquel i Salvador Torres Vilaró, a la Pobla de Ferran. A aquella hora, tots tres jugaven, sense cap temor al damunt, pels racons que el carrer del poble oferia com a amagatalls de jocs. Foren els primers que en Marimon assassinà. Afortunadament, una germana més petita es pogué salvar.

Miquel, Salvador i Josep Torres Vilaró, de 3, 5 i 8 anys respectivament. Germans. Sembla ser que en Josep va veure, amagat, com en Marimon executava Ramon Canela i Josep Rabadà, i, pres del pànic, en la fugida fou descobert per l'assassí, que no tingué cap mirament de disparar-li fins que caigué mort.

Teresa Roca Marimon, de 4 anys. Filla d'Antònia Marimon Roca, víctima d'en Marimon que quedà ferida de gravetat. La Teresa morí en el sagnant succés.

Ramon Canela Aloi, de 6 anys. Fill de Rosa Aloi Pons, de 45 anys, també morta com ell per en Marimon.

Francesca Canela Piqué, de 70 anys. Madrina de Marina Roca Rull, la qual també fou víctima dels atacs d'en Marimon, tot i que pogué salvar la vida amb moltes dificultats. No va ser el mateix amb la seva madrina Francesca, la qual morí. Els enterraments tingueren lloc el diumenge 20, el dia següent de l'atrocitat. Constituïren una sentida representació de tristesa i emocions contingudes. El cementiri comú de la Pobla i Passanant quedà ple de gent dels entorns que vingueren en senyal de condol. L'estret camí que

¹² *El Día de Cuenca. Diario independiente de la mañana*, pàg. 4, Conca, 30 de maig de 1928.

comunica la Pobla i Passanant, pas obligat per accedir al cementiri, quedà tan saturat que els portadors dels nou petits taüts blancs dels infants i del taüt negre de la dona adulta tingueren seriosos problemes per avençar entre el dolor i la consternació que mostraven les persones allí congregades.¹³

Rosa Aloi Pons, de 45 anys. Mare del nen Ramon Canela, també mort. Quedà greument ferida com a conseqüència de les ferides que Josep Marimon li ocasionà en el moment d'atacar-la, a base de cops de destrial. El seu estat, un cop succeïts els crims, era summament delicat, fins al punt de no ser possible el seu trasllat a un hospital, com així havien fet amb les altres dues dones que també quedaren en estat greu. Tal era la gravetat de les seves ferides que Rosa Aloi morí pocs dies després, el dijous 24 de maig. Al dia següent, l'enterraren al cementiri comú de la Pobla i Passanant. L'acte constituí una sentida expressió de dol, amb la presència de totes les autoritats locals, el jutge fiscal de l'Audiència de Tarragona, Sr. Gómez del Campillo, el comandant de la Guàrdia Civil de Tarragona, Sr. Faustino López, i tota la població en massa.

Els supervivents

Antònia Marimon Roca, de 28 anys. Casada amb Joan Roca i amb una filla, Teresa Roca, morta en els sagnants fets. Ingressà, per petició expressa de l'alcalde de Passanant, a l'Hospital Civil de Tarragona, amb lesions de summa gravetat i acompanyada del seu marit. Tenia la galta esquerra materialment desfeta i la mà dreta destrossada com a conseqüència d'haver rebut un tret de perdigons. Des de l'hospital donà, tant a les autoritats encarregades del cas com als mitjans de comunicació que hi pogueren tenir accés, la seva versió dels fets, la qual constituí un testimoni de primera mà sobre bona part del que succeí aquell fatídic dissabte de maig. El dimecres 30 de maig, constituït el jutjat en l'hospital, el fiscal de l'Audiència de Tarragona prengué declaració, de nou, a l'Antònia. En els següents dies, la seva salut millorà fins el punt d'esser donada d'alta a finals de la primera setmana de juny.¹⁴

Marina Roca Rull, de 20 anys. Cosina de l'anterior i fillola de Francesca Canela Piqué, víctima mortal en els assassinats. Pretesa per Josep Marimon durant un període de

temps, el rebutjà i menyspreà a causa de la malaltia i la deixadesa a la que, segons ella, s'havia sotmès. Les autoritats judicials encarregades del cas estimaren la condició de premeditació en l'acció de Josep Marimon de voler matar-la, un cop acabà amb la vida dels nens. En el moment dels fets, Marina Roca rebé dos trets de canó que la deixaren molt malferida a la cara i al tòrax. La seva gravetat impedí el seu trasllat immediat, el qual tingué lloc el dimarts 23, tres dies després dels fets, degut a una breu estabilitat observada dins la seva gravetat, a la Clínica del Pilar de Barcelona. Els dies posteriors al seu ingrés, el seu estat empitjorà considerablement, mostrant l'equip mèdic que la tractava un pessimisme poc alentidor respecte a poder-la mantenir amb vida.¹⁵ El Jutjat de la Concepció de Barcelona, secretaria del Sr. Dalmau, que diligencià l'exhort del jutjat de Montblanc relacionat amb els crims, rebé declaració, el 18 de juny de 1928, a Marina Roca.¹⁶ Com a conseqüència d'un empitjorament del seu estat de salut, s'optà per operar-la quirúrgicament, tal i com s'encarregà de difondre-ho el diari *La Vanguardia* de Barcelona, en les seves *Notas del Día*, el diumenge 19 de juliol. Allí s'explica l'empitjorament i la posterior operació de Marina Roca, així com també s'informa que, en el supòsit de curar, la noia quedaria amb la cara desfigurada.

La germana petita dels Rabadà-Trilla i la seva àvia. Desconeixem els noms i edats d'ambdues, i també si hi va haver algun tipus de testimoni per part de l'àvia Rabadà. En qualsevol cas, és probable que la nena

Antònia Marimon Roca.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

La germana petita dels Rabadà i la seva àvia.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

¹³ *Diario de Reus*, dimarts 22 de maig de 1928.

¹⁴ *La Vanguardia*, 30 de maig de 1928, pàg. 25.

¹⁵ *El País de Lérida*, dimecres 23 de maig de 1928, pàg. 3.

¹⁶ *El Imparcial*, 19 de juny de 1928, pàg. 7.

Josep Canela, una familiar, Manel Roca Tarragó i Joan Roca.

Aquest últim, parlant amb un periodista barceloní.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

tingués una edat que no arribava als dos anys. Ambdues foren personatges importants d'aquesta història, per trobar-se en el lloc dels fets i sortir-ne sanes i estàlvies. En el moment dels terribles atacs, l'àvia era al càrrec de la seva néta. Possiblement va veure o, tal volta, va intuir el que Marimon havia fet als seus altres néts. Fos com fos, aquesta dona es pogué amagar enduent-se la seva néta petita. Així salvà la pròpia vida i també la vida de l'únic infant que quedà a la Pobla de Ferran.

Els veïns i les veïnes

Josep Tomàs. De la Pobla de Ferran. Treballà amb Josep Marimon dos anys a la mateixa

casa de camp, abans que aquest anés al servei militar. En les declaracions que realitzà als enviats periodístics que cobrien la notícia, digué que mai no advertí en Marimon cap senyal que indiqués que tingués trastornat el seny.¹⁷ També comentà que, quan aquest tornà del servei militar, hom li digué de tornar a treballar a la mateixa casa, a la qual cosa respongué que no podia fer-ho per trobar-se malalt de la columna vertebral.¹⁸ Des d'aleshores, Josep Marimon no tornà a treballar i únicament es dedicava a ajudar a preparar el menjar per als seus familiars que treballaven en les tasques agràries.

Sr. Laporta. Metge titular de Passanant. En ser interrogat sobre el particular, declarà que no podia contestar concretament, però que fins el moment del crim «ningú del poble —i menys que ningú, jo— podia suposar que Marimon estigués boig. No existeix tampoc la possibilitat que sigui un degenerat hereditari, ja que en els seus avantpassats no s'hi localitza cap cas». A més, afegí: «Però la monstruositat de la seva conducta últimament m'indueix a suposar que es tracta d'un cas de follia motivada per la melangia que produí en el seu ànim la malaltia i que, obsessionat, destrossa el seu sistema nerviós». Acaba el seu testimoni als mitjans de comunicació, possiblement atret per la dificultat mèdica del cas, dient molt explícitament: «Seria molt convenient el poder-lo capturar viu per a fer un estudi fonamentat d'aquest cas patològic».¹⁹

El matrimoni Rabadà-Trilla.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

El matrimoni Torres-Vilaró.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

¹⁷ *Diario ABC*, dimarts 22 de maig, pàg. 38 i 39.

¹⁸ *La Vanguardia*, dimecres 23 de maig de 1928, pàg. 6.

¹⁹ *El Imparcial*, Madrid, dijous 24 de maig de 1928, pàg. 7.

Ramón Rabadà Bagardí. Avi dels tres germans Rabadà assassinats i propietari de la pallissa que hi havia a esquenes de la Pobla on es trobaren tres cossos.

Ramon Roca. Propietari de la pallissa que hi havia a l'entrada de la població. En aquest lloc, en Marimon amagà tres cossos més.

Josep Canela. La seva dona, Rosa Aloi, i el fill, Ramon Canela Aloi, foren víctimes d'en Marimon.

Manel Roca Tarragó. Sabem per la crònica realitzada entorn del cas per la publicació gràfica *Nuevo Mundo* que perdé la seva jove i un nét. Sembla correspondre a la descripció de Rosa Aloi i Ramon Canela Aloi, però, si així fos, hauria de ser el pare de Josep Canela, amb el qual no hi ha coincidència de cognoms.

Joan Roca Canela. Perdé la mare, Francesca Canela. La seva germanastra, Marina Roca Rull, i la seva dona, Antònia Marimon Roca, foren ferides.

Anton Torres Cirera i M. Vilaró. Matrimoni. Perderen tres fills: Miquel, Salvador i Josep.

Miquel Rabadà i C. Trilla. Matrimoni. Perderen dos fills i una filla: Ramon, Carme i Josep. Dins de la gravetat, els quedà el consol de no perdre la seva filla petita, custodiada i protegida per la seva àvia i que es convertí en l'únic infant que quedà viu.

Els sometents

Josep Civit Targa. Cap del sometent de Pira. La matinada del diumenge 27 de maig de

1928, un grup de sometents, entre els quals hi havia Josep Civit, i participant en la recerca del fugitiu Josep Marimon, s'adonaren que hi havia un home endormiscat i semio-cult en un camp de blat a pocs quilòmetres de Passanant. Era el mateix Marimon. Josep Civit i els seus companys el vorejaren i aquest li cridà: «Si et mous ets home mort». Existeixen algunes versions sobre com va anar aquestencontre, que esmentarem en l'apartat de les hipòtesis. El cas és que Civit Targa disparà a la cara de Josep Marimon provocant la mort a l'acte del fugitiu. Aprovat per la superioritat, rebé un homenatge per part de la Junta de Classes del Sometent de la ciutat de Reus amb motiu dels bons serveis prestats en el cas Marimon.²⁰

Ramon Amorós i Jaume Tarrés, de Pira. Isidre Bonet Gener, de Belltall. Membres de la batuda del sometent que localitzà i donà mort al criminal.

Jaume Tarrés Ramon. Sometent veí de Ciutadilla. Fou qui, després de gairebé una setmana de buscar infructuosament Josep

Josep Civit Targa.
Nuevo Mundo,
1 de juliol de 1928.

Els sometents Josep Civit enmig de Ramon Amorós (esquerra) i Isidre Bonet (dreta).
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

Jaume Tarrés Ramon.
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

Sometents
en una de les jornades de les batudes d'en Marimon.
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

²⁰ *La Vanguardia*, divendres, 30 de novembre de 1928, pàg. 11.

Marimon, fet que donà peu a un bon nombre de suposicions i falses alarmes (que més endavant relatarem), donà l'avís (el dissabte, 26 de maig, cap a la vesprada) d'haver vist, gairebé amb tota seguretat, un home amb característiques físiques similars a les del fugitiu rondant pels camps de Ciutadilla i rodalies. Aquest avís posà en alerta els perseguïdors del Marimon, els quals gairebé donaven per perdut el seu rastre, suposant que ja havia pogut arribar a Barcelona o, àdhuc, a França.

La Guàrdia Civil

Vicente Prandanos. Sergent de la Guàrdia Civil de Montblanc. Acompanyava el sometent que localitzà Josep Marimon.

Miguel Pérez. Guàrdia Civil de Montblanc. Juntament amb el sergent Prandanos, anava amb els sometents que mataren en Marimon.

Arturo Torres. Tinent de la Guàrdia Civil i cap del lloc de Montblanc. Ell i 14 guàrdies més comandaren el gruix més nombrós de sometents (entorn els 1.500 individus) que participaren en les jornades finals de les batudes de recerca d'en Marimon. Fou un dels primers que arribà al lloc on trobaren en Marimon i un dels pocs que presencià el que succeí en el moment de la captura.

Faustino López Criado. Comandant de la Guàrdia Civil de Reus. Fou el que dirigí la batuda. Arribà al lloc dels fets poc després de sentir els trets disparats pels sometents que avisaven de la troballa i que demanaven reforços urgents, en estar situat, en aquell moment, a poca distància del camp on hi havia amagat en Marimon.

Manuel Valle. Capità cap de línia de la Guàrdia Civil. Tingué al seu mandat, en les

últimes jornades de les batudes de recerca d'en Marimon, a cinc-cents sometents, conjuntament amb set guàrdies més. Acompanyant del comandant Faustino López en la batuda que trobà en Marimon.

L'autoritat judicial

Josep Diego Gómez del Campillo. Fiscal de l'Audiència de Tarragona. Mostrà una gran capacitat de reacció i fou un element molt actiu en les tasques jurídiques que possibilitaren el setge a en Marimon i el seu posterior abatiment. Assistí a totes les diligències realitzades pel jutge instructor del sumari. I fou qui celebrà una conferència amb el comandant de la Guàrdia Civil de Tarragona, Faustino López Criado, d'on sortí la necessitat d'emprendre una batuda per aclarir si en Marimon havia fugit cap a França o Barcelona o si s'amagava encara per la zona, remarcant la urgència d'intensificar el setge per a poder obtenir resultats positius que allunyessin el més aviat possible les enraonies que estaven impregnant l'assumpte en tots els racons de la comarca.

Joaquim Serrano. Jutge del districte de Montblanc. Conjuntament amb l'anterior, treballà activament en la instrucció de diligències pel crim comès, d'ençà que l'alcalde de Passanant comunicà la notícia el mateix dia que succeïren els fets.

Màrius Pedrol. Caporal del sometent de Montblanc. Viatjà a la Poblea acompanyat per altres sometents i per un dels metges forenses. Durant el trajecte avisaren els sometents de Pira, i alertaren els de Sarral i Forès. Fou un dels pocs que sostingué des de bon començament que el fugitiu estava ocult per la zona.²¹

Lluís Ros Costa i Francesc Pedrol. Metges forenses de Montblanc. El primer fou l'encarregat de certificar la defunció de Josep Marimon.

La vida de Josep Marimon Carles

A la Poblea era també conegut com el Josep de Ca l'Hostaler. Hi va néixer l'any 1902, en el si d'una família de propietaris agrícoles, amb respectables i honorats antecedents. Tot sembla indicar que, durant la seva infantesa, anava a l'escola de Passanant. De jove, treballà en les tasques del camp, com la resta dels seus familiars (pares i dos germans).²²

D'esquerra a dreta,
Srs. Gómez del
Campillo, López
Criado i Serrano,
en l'escenari dels crims.
Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

²¹ *Aires de la Conca*, Montblanc, dissabte, 26 de maig de 1928, pàg. 2.

²² *La Vanguardia*, divendres, 30 de novembre de 1928, pàg. 11.

Fou cridat a realitzar el servei militar l'any 1921. Quan s'incorporà a files, estava afectat per una tuberculosi, concretament a la zona de la columna. No sabem a quina edat la contragué. Estant destinat a Barcelona, se li agreujà ostensiblement, derivant en una complicació que afectà l'estructura nerviosa de la columna vertebral i la medul·la, afecció tuberculosa que, en nominacions mèdiques, es coneix com a Mal de Pott.

Quatre mesos durà el període militar de Josep Marimon Carles. Allí va saber que patia una malaltia més greu del que suposava el primer diagnòstic conegut.²³ I li digueren que calia tractament, en un intent desesperat d'aturar els efectes devastadors que la malaltia li estava ocasionant.

Com a conseqüència de no millorar en el tractament fixat, el següent pas era la intervenció quirúrgica. En l'actualitat, la tuberculosi està gairebé eradicada i només és present en zones molt marginals i tercermundistes, però els avenços més notables en aquest camp no es donaren fins a la dècada dels 50 del segle xx. Anteriorment, era una malaltia temible que provocava una elevada mortalitat, sobretot en zones més deprimides i rurals.

La intervenció quirúrgica tingué lloc durant l'any 1923, però els resultats no foren els desitjats.²⁴ De resultes de complicacions en l'operació, Marimon es quedà impedit de certs moviments, amb una lleugera coixesa permanent i un incòmode agarrotament de la part inferior del braç esquerre. Tingué que

portar una cuirassa ortopèdica per a la zona de la columna. A banda, sofrí un increment del dolor que ja existia anteriorment. Aquest resultat inesperat portà en Marimon a sumir-se en un estat de desesper indissimulat, esmentant alguna vegada la possibilitat del suïcidi a algun dels veïns de la Poble.²⁵

Han transcendit els seus intents amorosos i les peticions de casament vers Marina Roca Rull, una jove de 20 anys en el moment dels fets, de la mateixa població de la Poble i posteriorment víctima del mateix Marimon. Segons testimonis donats als enviats informatius per veïns de la Poble, Marina Roca el rebutjà diversos cops al·legant que feia servir la malaltia crònica i la seva incapacitat com a excusa per al seu mandrós comportament.

Els cops del destí estrenyien fort la malmena salut d'en Marimon. Les estones que no estava afectat de dolors les passava estès damunt una manta o un matalàs sota la portalada de casa seva; tanta era l'estona que hi passava, que els veïns, alguna volta, li retreien aquest tipus de comportament aparentment mandrós. Un cop, una veïna li retragué l'estar tot el dia «prenent el sol» damunt el matalàs sense fer res, a la qual cosa en Marimon respongué que aviat en aquell matalàs no s'hi estiraria mai més ningú.²⁶

Segons els mateixos veïns, en Marimon sovint caçava, sobretot colomins. Afició coneguda per tots en el poble. El que no sabien era que aquesta afecció pogués ensarronar els infants fins al punt de convertir-se en un parany mortal.

La casa de Josep Marimon, any 2010.

Foto: Jordi Creus.

La casa de Josep Marimon i el portal
sota del qual es passava
el temps estirat
damunt un matalàs.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

²³ *El Heraldo de Madrid. Diario independiente*, dimecres 23 de maig de 1928, pàg. 11.

²⁴ *El Siglo Futuro. Diario Católico*, Madrid, dimarts 22 de maig de 1928, pàg. 2.

²⁵ *El Imparcial*, 19 de juny de 1928, pàg. 7.

²⁶ *El Heraldo de Madrid. Diario independiente*, dimarts 22 de maig de 1928, pàg. 7.

Hem assenyalat abans que el targari Jaume Aloi aporta, en un recull de llegendes històriques de l'Urgell fet pel llicenciat en Filologia Catalana Miquel Aguilar Montero i que apareix en el número 19 d'*Urtx*, i a través d'un testimoni oral de qui no es diu el nom, dades sobre els «fets del Marimon». A partir d'aquestes aportacions, tenim constància de les escapades d'en Marimon a Tàrrega, així com de les seves relacions sexuals, o afectives, amb una dona de la vida. Les escapades varen ser freqüents, fins al punt que la població de Passanant i la Pobla creia en una veritable relació amorosa.

De la mateixa font, hem pogut saber que, un cop Josep Marimon cometé els crims, i en trigar la seva captura, diversos veïns de Passanant i la Pobla cregueren que s'havia de fer justícia d'una manera o altra i no podien esperar. Varen anar a buscar la pobre infeliç a Tàrrega i l'apallissaren i amenaçaren de tal manera que a la noia només li quedà marxar de la ciutat i no tornar mai més.

Després d'estar vuit dies desaparegut, sense que ningú no sabés res del seu parador, Josep Marimon s'estava a punt de convertir en una llegenda local, però de caire sinistre i aterrador, com un home del sac que esgarrija els infants, protagonista d'una tonada musicada per atemorir la quitxalla: «No sortiu, no sortiu, que, si no, vindrà en Marimon». Era l'advertència dirigida als nens i nenes de Passanant durant la recerca d'en Marimon i que perdurà en la memòria. La frase passà de ser una advertència puntual a una frase feta generalitzada. Al final d'aquest article, transcriurem la lletra d'una cançó que descriu l'estat anímic general i que fou molt utilitzada pel veïnat de Passanant i rodalies. Aquesta lletra roman gravada en la memòria de la nostra testimoni, de noranta-dos anys d'edat i coetània dels fets.

Entorn de les set de la matinada del diumenge 27 de maig de 1928, amb una edat de 26 anys, afectat per una malaltia incurable, desvalgut, incomprès socialment, havent sobreviscut una setmana a base dels fruits que el camp li proporcionà en els dies d'ocultació i amb més de 2.000 homes que anaven darrere les seves passes, Josep Marimon fou

abatut d'un tret a la cara per Josep Civit Targa, cap del sometent de Pira. D'aquesta manera, es posava fi a un capítol negre de la criminologia nacional. Tornava una aparent tranquil·litat a la comarca. Tot s'havia acabat. L'amenaça del boig sanguinari s'havia esmunyit. Però perdurà el record aterrador dels actes comesos, actes que transcendiren a tots els nivells de l'àmbit social.

La malaltia²⁷

La tuberculosi, en termes mèdics coneguda com TBC, és la malaltia que major nombre de morts ha ocasionat en tota la història de la humanitat i encara ara continua ocasionant estralls. Actualment, continua essent la malaltia infecciosa més important. Degut a què la taxa de disminució dels casos nous és més baixa que la taxa d'augment de la població, és probable que actualment existeixin més tuberculosos que el 1882, any en què Robert Koch va descobrir el bacil.

L'afectació del sistema osteoarticular per tuberculosi suposa el 35% de totes les formes de tuberculosi extrapulmonar i el 2% de tots els casos de tuberculosi. La meitat dels pacients amb afectació musculoesquelètica tenen com a localització preferent la columna vertebral. La tuberculosi vertebral, també anomenada mal de Pott o espondilitis tuberculosa, afecta sobretot la columna lumbar i dorsal baixa.

El precursor de l'estudi i tractament d'aquest tipus d'infecció òssia i articular, Sir Percival Pott (Londres, 1714-1788), l'any 1779 reconegué la gepa dorsal, l'abscess ossífic i els trastorns neurològics com a resultats del mateix origen etiològic, el que es coneix com a mal de Pott. En l'actualitat, aquestes tres situacions es consideren més aviat com a complicacions de la tuberculosi de columna. Posteriorment, l'origen tuberculós fou establert a començaments del segle XIX per Delpech i Nelaton.

Síntomes i signes clínics

En la tuberculosi vertebral, el símptoma més freqüent és una lumbàlgia acompanyada de contractura muscular i rigidesa, amb empit-

²⁷ Tota la informació donada sobre el mal de Pott ha estat extreta dels següents articles: J. M. LÓPEZ PORRUA, [et al.], *Cirugía Focal del Mal de Pott. Revisión de 19 casos intervenidos*, Ciudad Sanitaria Nuestra Señora de Covadonga, Oviedo, Departamento de Cirugía Ortopédica y Traumatología, pàg. 125-133. De la *Rev. Esp. de Cirugía i osteopatía, Oviedo, 1977*. Disponible a l'enllaç web http://www.cirurgia-ostearticular.org/adaptingsystem/intercambio/revistas/articulos/2080_125-133_ocr.pdf. I de P. FANLO, i G. TIBERIO, (2007) *Tuberculosis extrapulmonar. Anales Sis San Navarra* [online], vol. 30, suppl. 2 [citad 2010-11-23], pàg. 143-162. Disponible en: <http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1137-66272007000400011&lng=es&nrm=iso>.

jorament progressiu en setmanes o mesos. El pacient se sent mancat de forces, decaïgut, hi ha pèrdua de gana i pes i febres vespertines. La complicació més temuda és la compressió medul·lar amb la consegüent paraplegia (paraplegia de Pott). El pacient presenta aquests símptomes:

- Dolor espontani o amb els moviments.
- Rigidesa de columna: es produeix per contractura de la musculatura paravertebral, aparentment per a evitar el moviment i el dolor.
- Cansament precoç, manca de ganes de caminar.
- Impotència funcional.
- Atròfia muscular.
- Tumefacció.
- Gega dorsal.
- Abscés tuberculós per destrucció de la vèrtebra.
- Alteracions neurològiques fins acabar en una paraplegia.

El tractament en l'època d'en Marimon consistia, essencialment, en la presa de medicaments, repartits en tres fases. Però, a banda de ser cars, eren del tot ineficaços. Davant de la impossibilitat de tractament, tot i les línies iniciades en les investigacions d'aquesta malaltia, el següent pas era la intervenció quirúrgica. Però aquesta també es mostrava ineficaç en la majoria de casos.

La repercussió social

La publicació *Crònica Targarina* fou, com tantes altres que s'ocuparen de tractar l'evolució dels fets, una de les que informà dels esdeveniments. Arran de les seves aportacions relacionades amb el succés, hem pogut esbrinar com visqué el cas la gent de la Pobla, Passanant i Tàrrrega:²⁸

«Per fi, amb la captura i mort de l'assassí de la Pobla de Ferran, afortunadament han acabat els comentaris que el seu fet luctuós va suscitar. Durant tots aquests dies passats, les tertúlies dels cafès, les converses de passeig i les xerrameques de les comares de carrer, tot ha convergit al voltant del succés ocorregut».

«(...) , totes les converses, salvant poquíssimes i honroses excepcions, denotaven una tan marcada inclinació a la curiositat i fruïció de detalls dels assassinats que causava veritable repugnància. (...) ja es

començava a respirar un ambient de morbositat tal, que es feia difícilment suportable. Arreu no sentíeu parlar de res més que del crim de Passanant farcit de les més inversemblants invencions particulars i parodiat amb les expressions més iròniques o facecioses».

Seguint l'ordre cronològic en què els fets anaven transcorrent, el ressò anava creixent, i més quan el criminal seguia sense ésser trobat. Segons la menor llunyania que distava del lloc dels successos, el temor era molt més intens, arribant a extrems propers a la histèria col·lectiva. Fins a Montblanc, Cervera, Tàrrrega i Igualada, s'estengué una sensació de temor i desprotecció molt acusada.

La població de la Pobla de Ferran fou presa del pànic, amb prediccions tals com que l'assassí no havia acabat la seva tasca i tornaria a la Pobla per acabar-la.²⁹

Degut a la naturalesa dels crims, el retrat fet del principal inculpat (amb la seva aparent alienació) i les edats de les víctimes, un gran nombre de rotatius seguí els moviments i detalls de tot el relacionat amb el cas. Gairebé tota la premsa estatal i molta d'internacional informaven diàriament. Era una notícia transcendent i brutal que, consegüentment, tingué la seva repercussió mediàtica. Tot el que estava relacionat amb el cas era digne d'ésser informat. És d'aquesta manera com coneixem el grau de paranoia col·lectiva que es visqué entre els dies posteriors als crims i la detenció d'en Marimon.

En data de 23 de maig, dins les planes del diari catòlic conservador *El Siglo Futuro* de Madrid s'al·ludeix a la probabilitat que en Marimon volgués arribar, en la seva fugida, a la frontera amb França (situada a vint hores a peu des de Cervera segons *El País de Lérida*, 23 de maig, pàg. 4), ja que es tingué constància que el convicte fou vist pels voltants de Cervera i en direcció cap al nord. Aquesta confiança mobilitzà, el dimarts 22, els perseguïdors cap als llandars de Cervera, però la batuda resultà infructuosa, cessant el rastreig a les vuit de la tarda.

També en la mateixa data que l'anterior, *El País de Lérida* es fa ressò d'un fals rumor aparegut dies abans a les poblacions d'Albatàrrec, Artesa de Lleida, Montoliu i altres de properes que parlava de l'aparició, en aquells indrets, d'un home amb unes senyes

²⁸ *Crònica Targarina*, Tàrrrega, 26 de maig de 1928.

²⁹ *El Imparcial*, Madrid, dijous 24 de maig de 1928, pàg. 7.

coincidents amb les d'en Marimon. En donar-se coneixement a la Benemèrita, envià aquesta, el mateix matí i de manera precipitada, una parella muntada a cavall, que no trobà rastre del criminal ni de ningú semblant a ell. Resultà, segons testimonis fidedignes que la mateixa Benemèrita recollí, que es tractava d'un veí d'un poble de les Garrigues que recorria, en aquells dies, les poblacions esmentades buscant treball (que no trobà).

Resulta curiós, i tal volta premonitori, que en l'edició de nit del diari *El Heraldo de Madrid* del dimecres 23, s'al·ludís a la sospita que tenia una veïna per haver vist un home, al terme, amb unes característiques que coincidien amb les del «boig Marimon», que anava sense gorra, sense americana i sense armes. Fou el primer cop que les suposicions de fugida cap a Barcelona (lloc conegut d'en Marimon per haver-hi fet el servei militar) o cap a la frontera amb França tingueren l'alternativa de pensar en una ocultació en la zona dels crims. Amb tot, les altres vies encara restaren obertes i actives.

En l'apartat corresponent als *Sucesos del Día* de la cinquena edició del diari *La Correspondencia Militar* de Madrid del dissabte 26 de maig, hi ha una notícia breu que es refereix a la troballa del cadàver d'un veí de Reus, carnisser de professió, degollat a l'interior del seu carruatge. Segons la publicació, la fantasia popular atribuïa el crim a en Marimon.

El mateix dissabte 26, informant de la mort de Rosa Aloi, víctima d'en Marimon, aparegué dins la secció de *Vida en Provincias* del diari de Madrid *El Imparcial* la següent informació sobre la població de Torredembarra: dos nens i una nena del citat poble, mentre transitaven per les rodalies, foren amenaçats per un captaire: atemorits, els petits sortiren corrents a buscar els seus familiars, a qui digueren que havien vist en Marimon, que els havia intentat pegar. La notícia corregué ràpidament per tota la població de Torredembarra, que sortí a buscar en massa el criminal Marimon. També hi intervingué la Guàrdia Civil. Però els resultats foren nuls. Ni rastre del mendicant. Tot quedà aclarit quan la Benemèrita ensenyà als nois un retrat d'en Marimon i ells digueren que aquell home no s'assemblava en res a l'home que havia intentat pegar-los.

El diumenge 27 de maig de 1928, aparegué en la secció *Notas del Día*, a la pàgina 8 de *La Vanguardia*, la notícia d'una confusió entre un personatge no identificat i en Marimon. El dit personatge es presentà, el

divendres 25, de nit, davant d'una casa de camp de la partida de Pineda, dins el terme de Pira; l'home despertà els habitants de la casa cridant a viva veu i dient que tenia els mals esperits. Acte seguit, fou amenaçat pels habitants de la casa i desaparegué sense deixar rastre.

Les hipòtesis

Foren nombroses les hipòtesis que es barallaren en un intent d'establir els motius determinants de la gesta vil i execrable d'en Marimon. Algunes provenien del mateix entorn de la Pobla i al seu moment transcendiren a l'opinió pública, aportant versions diferents a les desgranades inicialment. Unes altres foren productes desmesurats de perverses i malaltisses fantasies i no s'arribaren a conèixer mai a gran escala, però en alguna conversa aïllada anaren alimentant els abominables rumors amb una pornogràfica brutalitat. Finalment, altres hipòtesis s'han mantingut fins als nostres dies.

En arribar a aquest punt, val a dir que les hipòtesis que es mantenen actualment són les que hem pogut extreure del nostre primer testimoni, la senyora coetània als fets a qui ens hem referit més amunt, i les d'un jove veí de Passanant, a qui per petició pròpia deixarem en l'anonimat. No ha estat fàcil trobar algú més que sigui de Passanant i que vulgui parlar sobre el tema. L'hermetisme s'apodera de la població en treure aquells fets passats que posaren en el punt de mira nacional i àdhuc internacional aquesta població. El motiu que al·leguen els referits sobre l'assumpte és gairebé sempre el mateix: els vincles humans. Cal recordar que l'any 1928 la població de la Pobla de Ferran i de Passanant, en el seu conjunt, no arribava als 600 habitants. Entre ambdues poblacions existien nombrosos lligams amistosos i familiars. Amb les tràgiques morts, tots els habitants de la Pobla perderen un familiar. Molts dels de Passanant hi perderen amics i coneguts. El motiu, doncs, és l'existència de familiars vius, tant de les víctimes com del criminal, vuitanta-tres anys després del succés. Alguns són de la mateixa població i coneguts per tots. Ningú no es vol implicar per no ferir velles susceptibilitats.

A contracor, es parla d'aquest fet a aquell visitant que, havent conegut la notícia i trobant-se a la població, no pot defugir de preguntar sobre el tema. El veïnat respon al·ludint al que els han transmès les generacions anteriors. Però no agrada parlar de la qüestió.

Les següents hipòtesis són producte de les històries que s'expliquen, aquelles que han perdurat en la població i que hem pogut recopilar a partir del que ens han contat els nostres testimonis de Passanant, així com una parella de joves resident a la població durant cinc anys. També són el producte d'aquelles primeres suposicions i interpretacions que les autoritats judicials i la Guàrdia Civil varen barallar durant les primeres jornades de rastrejos.

Hipòtesi 1. La rancúnia i la venjança

El jove veí de Passanant ens comenta quelcom que ja havíem escoltat anteriorment. Es tracta de la imatge que ha quedat en el record de la gent sobre Josep Marimon. Com ja s'ha dit en repetits cops, Marimon era una persona que, a causa de la seva malaltia, gairebé sempre estava al llogarret enlloc d'estar amb els altres al camp treballant. Aquest fet possibilitava que, algunes estones, es quedés jugant amb els infants de la Pobla. Naturalment, tot i saber que en Josep estava greument malalt, res no feia suposar el que havia de passar. El cas és que en Marimon era una persona aparentment voluntariosa i amable amb els més petits.

Com a resultes de la malaltia, en Marimon quedà impossibilitat d'alguns moviments, se li formà una gepa a mitja esquena, prou visible com per a no passar desapercebuda, i acumulà la coixesa d'una cama. També els dolors li provocaven rampes als braços i constants canvis de caràcter. No és d'estranyar que per la mateixa població fos mirat amb certa compassió i pietat, durant els primers anys de la seva malaltia.

Ja no era una persona vàlida a nivell laboral, només podia ajudar en tasques de preparació de les menjades o, com hem dit, jugant amb la quitxalla. Quedava arraconat del privilegi, responsabilitat o càrrega de pertànyer al grup productiu, aquells que feien possible tirar endavant el benestar i progrés de la resta del grup. Com pot ser comprensible en una persona obligada a romandre ajagut un bon grapat d'estones per causa de la malaltia, la mandra i el desànim l'anaren guanyant a cop de no fer res. Un comportament que es tornà habitual, fins al punt d'arribar a ésser recriminat un munt de vegades pel veïnat, que li demanava una mica més d'esforç i coratge.

Sembla ser que fou objecte de burles, degut a la manca inconscient d'escrúpols i sentiments que entranya la tendresa de l'edat, per part de la canalla. Xanxes i ironies que esdevingueren habituals i que acabaren definint a Josep Marimon com el «tonto del poble», el «personatge peculiar» de la Pobla de Ferran. És possible que, per ser motiu habitual de les mofes de la quitxalla, en Marimon sembrés odis i rancúnies envers ella.

L'altre motiu de venjança havia estat el desamor, el desencís de ser rebutjat per una persona estimada. Motiu per sentir-se desenganyat, amargat i rabiós en trobar-se sol i gens estimat. Sabem que fou rebutjat per una de les seves víctimes, Marina Roca Rull, a qui intentà matar i que pogué miraculosament sobreviure. Ella no havia volgut saber res d'ell en fer-se evidents les seqüeles tuberculosos i possiblement esperant una perspectiva sentimental millor en un temps proper.

Hipòtesi 2. La premeditació

Existien indicis que provaven que en Marimon sabia què és feia i que no actuà mogut per un atac de sobtada bogeria homicida ni fou víctima momentània d'una ira venjativa segadora. Tot, o gairebé tot, ho tenia preparat. Hi ha aquestes evidències:

- En els moments previs als crims, Josep Marimon deixà a punt una muda neta de roba interior per a endur-se-la. És possible que pensés en la fugida cap a Barcelona o Tarragona, però la ràpida activació del sometent i la voluntariosa col·laboració del veïnat probablement li impediren d'emprendre tal acció.³⁰
- Els crims començaren a produir-se a dos quarts de quatre de la tarda i Marimon emprengué la fugida cap a les sis. Sembla ser que hi hagué un espai intermedi entre les tres primeres víctimes i les tres següents d'uns tres quarts d'hora aproximadament. Un esquilador d'ovelles hauria arribat a la Pobla durant aquell marge de temps i hauria esquilat uns quants animals. Amb molta sang freda, en Marimon hauria contemplat com aquell home escometia la xolla, esperant-se mentre la duia a terme. Un cop l'esquilador hauria marxat, en Marimon hauria seguit la seva frenètica acció executora.³¹ Una altra versió indica que aquest esquilador arribà acompanyat per l'home de l'Antònia Marimon,

³⁰ *El Imparcial*, Madrid, dijous 24 de maig de 1928, pàg. 7.

³¹ *El Imparcial*, Madrid, 19 de juny de 1928, pàg. 7.

en Joan Roca, que es trobaren amb ella i que aquesta els hi expressà el temor de que alguna cosa no anava bé. Ambdós la tranquil·litzaren dient-li que eren coses de canalla, que jugaven a amagar-se, la deixaren i seguiren amb la tasca d'esquilar, tasca que feren acompanyats de Josep Marimon que esperà que acabessin per a continuar el que havia començat.³²

- Pensant que la fugida podria ser llarga, en Marimon també s'endugué de casa seva certa quantitat de viandis i una ampolla de 250 cc. de vi. Degué reaccionar ràpidament quan s'adonà que la fugida esdevenia improbable i difícil, de manera que, en poc temps, seleccionà un amagatall: una carbonera o petita construcció amb funcions de refugi per a pastors en les nits fredes o plujoses, que estava situada a poc menys de 2.000 metres de casa seva, en els marges d'uns terrenys pertanyents a la pròpia família Marimon. En la cavitat d'entrada, aixecà una espitllera. Es creu que, degut a la ubicació del seu amagatall, contemplà els enterraments de les víctimes.

Segons judicis de la Guàrdia Civil, no es tractava d'un boig, ja que, en cas de ser-ho, en un moment o altre hagués tornat al poble, inconscient de l'aterrador acte comès. I no fou així.³³

Sigui com sigui, en Marimon romangué amagat dels seus perseguidors (que eren entorn d'unes 2.000 persones) durant poc més de set dies, en un terreny abrupte i poc visible. S'alimentà dels pocs fruits que trobà pel camp, d'ametlles i ametllons sobretot, i de l'aigua del pou d'algun que altre veí temorós del criminal i poc donat a indagar sorolls nocturns.³⁴ Semblen accions premeditades, pensades amb antelació per una ment que no sembla pas coincidir precisament amb la del «tonto del poble».

La suposició que en Marimon no estava boig o que no era un alienat mental no és descabellada. La premeditació resulta bastant evident en el seu cas.

Aleshores cal pensar, de nou, en el perquè de les seves accions sagnants. Què el va impulsar a cometre-les? Només ho féu per venjança i rancúnia o bé va ser l'acte final

d'un potencial suïcida turmentat i desdenyat pels altres?

Hipòtesis 3. La inducció i el curandero

Sembla comprovat que Josep Marimon Carles, mesos després de la intervenció quirúrgica a què fou sotmès i que no acabà amb la seva xacra, sinó que l'empitjorà, va anar a casa d'un curandero (no arribà a aclarir-se si aquest era de Valls, de Reus, de Montblanc o, fins i tot, de Tàrrrega). Hi hagué qui assegurà que el dit curandero induí en ell la creença que l'únic mitjà que tenia per a poder curar-se de la tuberculosi òssia que sofria consistia en la mort de la persona que li havia tirat el «mal d'ull» o maledicció (fenomen supersticiós en què es produeix un mal a una persona a través de la mirada).³⁵ Josep Marimon, sempre segons comentaris donats per persones que el coneixien prou bé, preguntà al curandero qui era aquella persona, i la resposta donada va ser que no se sabia; podia ser qualsevol. En Marimon, desesperat per la seva malaltia, «individu bestial i ignorant», cregué fermament en aquella possibilitat; i tant ho féu, que no s'aturà fins a cometre la barbàrie d'assassinar tothom que se li posà al davant aquella tarda de dissabte, 19 de maig, i, d'aquesta manera, matar el «causant» de la seva dolença.³⁶

Sobre aquesta inducció als crims feta pel curandero hi ha un comentari a la *Crònica Targarina* del 26 de maig. És interessant, per l'aportació que fa al respecte, mostrar-ne alguns fragments:

« (...) Els periòdics, sens distinció de cap mena, no han regatejat a l'assassí els adjectius a que s'ha fet mereixedor per la seva abjecció que traspassa abastament tots els actes d'una gesta vil i execrable.

»No relatarem nosaltres el fet canibalesc perquè ja anat de boca en boca i ens ha fet sentir ja prou en la nostra ànima la sostragada terrible que l'ha commogut tota.

» (...) Ara bé: segons diu un autor de competent autoritat, cap individu de per sí és psicològicament criminal, si no es dedica al professionalisme malvat que per art d'encantament d'incauts serveixi de causa primera per a desenrotllar tots els drames sagnants que ha presenciat l' humanitat.

³² El Heraldo de Tortosa, Tortosa, dimarts 22 de maig de 1928, pàg. 6.

³³ *El Siglo Futuro. Diario Católico*, Madrid, dimecres, 23 de maig de 1928, pàg. 2.

³⁴ *La Vanguardia*, dimarts, 29 de maig de 1928, pàg. 10.

³⁵ *La Vanguardia*, 30 de maig de 1928, pàg. 25.

³⁶ *La Vanguardia*, divendres, 30 de novembre de 1928, pàg. 11.

» (...) Si punició mereix l'assassí, moltes voltes per la seva ignorància, ¿què no mereixerà qui amb tota malícia li mena la mà? Han estat terribles les calamitats que han assotat al món promogudes per un que en diuen «mago» i més encara si és «maga».

Possiblement es buscà aquest personatge en un intent d'esbrinar la certesa de la seva autoria, però el cert és que mai no se sabé res més d'ell.

Gonzalo Rodríguez Lafora i l'exemple Marimon en el codi penal espanyol de 1928

El Codi Penal de 1928 va ser promulgat sota la dictadura de Primo de Rivera, i la seva redacció fou encomanada a Cuello Calón, Galo Ponte i Quintiliano Saldaña (notables juristes de principis del segle xx a Espanya). S'apartà de la línia clàssica i liberal i incorporà el principi de defensa social, el que es tradueix en la introducció del «dualisme», que situa conjuntament les penes i les mesures de seguretat.

El nou codi va ser criticat des dels seus inicis degut al rigor que suposava el càstig al reu i la freqüència amb què s'imposava la pena de mort. S'arribà fins i tot a relacionar el Codi Penal de 1928 amb la ideologia feixista. Va introduir per primera vegada les mesures de seguretat, que restringien la llibertat del delinqüent en funció de la seva perillositat social, i va regular el delictes continuat, la temptativa impossible, la consideració de l'encobriment com a delictes autònoms i la condemna condicionada. El Colegio de Abogados de Madrid sol·licità l'any 1930 que es derogués i es tornés a posar en vigència el Codi Penal de 1870.

Poc abans que s'acabés el 1928, Primo de Rivera promulgaria una sèrie de debats entorn el nou Codi Penal en un intent (no realitzat) de modificar-lo.

Un dels participants més actius, les opinions del qual foren més endavant escoltades i algunes d'elles considerades en la remodelació del nou Codi Penal de 1932, va ser Gonzalo Rodríguez Lafora (Madrid, 25 de juliol de 1886 – id., 1971), neuròleg i psiquiatra, deixeble de Santiago Ramón y Cajal i de Luis Simarro, i autor d'uns tres-cents treballs d'investigació. Al principi, dedicà el seu interès a la psicopa-

tologia infantil, aconseguint els principis de pedagogia i terapèutica apropiats per al seu tractament, i establí que els processos psíquics i la constitució fisiològica guardaven una estreta dependència. Va promoure la higiene mental. S'interessà per la personalitat i divulgà la psicoanàlisi i la psicotècnica, sense oblidar la introspecció i els processos inconscients. Admeté una continuïtat entre allò normal i allò patològic. També estengué la psicopatologia a l'anàlisi dels problemes culturals i escriví treballs de psicologia jurídica.

Un d'aquests treballs va ser *La psiquiatria en el nuevo Código Penal español de 1928*.³⁷ Era el seu informe al projecte de reforma iniciat a finals de 1928 d'aquell nou Codi Penal. Hi analitzà, de manera crítica, aspectes de la inimputabilitat, les circumstàncies atenuants, el peritatge psiquiàtric i la perillositat. Lamentà la manca de predicament entre els juristes del consell, tal i com es comprova en aquests paràgrafs:

«La prevención se consigue mediante la organización de servicios profilácticos sociales. Servicios psiquiátricos abiertos (...) visitadores sociales (...) instituciones (...) donde se atiende a corregir la predisposición a la delincuencia del psicopático o del deficiente mental (...) Hay que salvar o curar al delincuente en potencia antes de que llegue a realizar el delito».

«(...) con frecuencia un informe psiquiátrico científico, serio, moderado y lleno de razones lógicas tropieza con la infiltrabilidad o impenetrabilidad intelectual de algún togado que evidencia una considerable ignorancia de la Psiquiatria y una falta de respeto debido al hombre que honradamente expone el fruto de su trabajo científico sobre cuestiones de gran complejidad».

*«Es imprescindible que se dicten normas científicas imprescindibles y uniformes, (...) en todo peritaje psiquiátrico penalista. Deberán en éste figurar datos curiosos de varios sectores de investigación, a saber: la herencia psicopatológica; el estudio antropológico y médico de la constitución somática y del temperamento; (...) estudio psicoanalítico del subconsciente y de los instintos primitivos, y, finalmente, análisis del comportamiento social del individuo en lo moral, religioso, social, político y estético».*³⁸

³⁷ Gonzalo RODRIGUEZ LAFORA (1929), *La psiquiatria en el nuevo Código Penal Español de 1928. Juicio crítico*, a *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, Editorial Reus, Madrid.

³⁸ Fragments extrets de Francisco TORTOSA [et al.] (2008), *Psicología jurídica. Familia y victimología. La primera singladura de la Psicología Jurídica en España. Colección Psicología y Ley*, núm. 6. *Sociedad Española de Psicología Jurídica y Forense*, Ediciones de la Universidad de Oviedo, pàgs. 146 a 150.

Rodríguez Lafora estava convençut de la importància dels peritatges. I és que, en general, l'actitud dels jutges no prenia massa seriosament els peritatges judicials. Mitjançat la utilització experta de proves mentals es pot arribar a formular un psicodiagnòstic apropiat de la personalitat dels delinqüents com a éssers temporalment o permanentment excepcionals. Manté que el psiquiatra até a «l'actor», i el jutge penal, a «l'acte», però ambdós són importants, ja que sense el primer no es produiria el segon. És probable que una de les causes fonamentals de les reticències dels jutges provingués de l'absència d'una formació oficial sobre aquests aspectes i de l'adequació a un protocol ben fonamentat científicament, fet que no tardaria a canviar. Rodríguez Lafora estava convençut que el peritatge psiquiàtric necessitava d'una sistematització obligatòria que eliminés automàticament d'exercir els metges no preparats.

Rodríguez Lafora aconseguí que les seves consideracions entorn les mesures de seguretat fossin introduïdes en el Dret espanyol a partir de la llei del 4 d'agost de 1933, coneguda com *De Vagos y Maleantes*. Complement del nou Codi Penal introduït el 1932, aquesta llei preveia per a determinats estats fortes mesures de seguretat, tant postdelictives com predelictives.

En l'exposició i consegüent anàlisi que féu Rodríguez Lafora sobre les mesures de seguretat, motiu del seu informe al projecte de reforma del Codi Penal de 1928, cità dos casos de crims notoris de l'època que, amb les pertinents mesures preventives, haurien pogut possiblement ser evitats. Un d'ells, menys estens, era el del cas del mestre d'escola Ildelfonso Uriarte, que era d'un poble d'Àlaba i que assassinà en un camp la seva dona, li tallà el cap i se l'emportà a un bosc, on vagabundejà diversos dies. L'altre cas a què es referí, i de manera més extensa, degut a la seva complexitat, va ser el de Josep Marimon.³⁹

L'opinió de Dalí

Vicent Santamaria de Mingo, en el seu estudi *El pensament de Salvador Dalí en el llindar dels*

any 30, sobre el recargolat i moltes vegades qüestionable geni de Portlligat, ens ofereix aspectes i aportacions molt sucoses entorn del pensament de Dalí. Una d'elles era l'atracció que irrefutablement demostrava davant actes aterradors comesos per personalitats psicodelictives, com en Marimon.⁴⁰

A propòsit de l'acció d'en Marimon, d'enorme «transcendència poètica», Salvador Dalí escrigué una carta, entre moltes altres que posteriorment foren recopilades i acuradament editades per Rafael Santos Torroella, a Pepín Bello.⁴¹ En ella, Dalí explica quin és el seu sentit emocional enfront del crim d'en Marimon:

«(...) *Sin ir más lejos – habras visto el sublime acto de Marimón, fijate nada mas vajo el punto de vista moral, dejando aparte su enorme transcendencia poetica; lo limpio i excepcional que resulta la actitud de este hombre al lado del grosero i inmundo sentido maternal de las madres verreando por que les an matado sus hijitos etc. etc. Asi piensa muy poca gente todos los artistas i literatos los mejores les cae la baba delante del amor maternal i no comprenden la excepcional i extraordinaria trascendencia de los crímenes de Marimón.*».

Aquest tipus de pensament alentidor de certs crims furibunds i macabres és, segons Santos Torroella, signe d'estar imbuït d'idees i actituds dels surrealistes de París, els quals, en diverses ocasions, havien exaltat públicament actes comesos per assassins que adquiriren un cert renom popular.⁴²

Marimon en la llista dels assassins en massa més sagnants

A diferència d'un assassí en sèrie, que és aquella persona que mata un mínim de tres persones en moments diferents i sovint seguint un patró determinat, l'assassí en massa és aquell que mata sense un llarg marge de temps entre una i altra víctima i que entre acció i acció porta una aparent vida de normalitat. Josep Marimon ha entrat en la història delictiva mundial per estar inclòs en la posició quaranta-dosena quant a nombre de víctimes comeses per un assassí de masses.

³⁹ Carlos Eloy FERREIROS MARCOS (2007), *Salud Mental y Derechos Humanos: La cuestión del tratamiento ambulatorio involuntario*, Cermi, Madrid. En l'enllaç: www.recoveryxchange.org/.../Mental%20Health%20and%20Human%20Rights%20Spanish.pdf.

⁴⁰ Vicent SANTAMARIA DE MINGO (2005), *El pensament de Salvador Dalí en el llindar dels anys 30*, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló, pàg. 146-147.

⁴¹ José Bello Lasierra, *Pepín Bello*, fou un dels grans amics de joventut d'en Dalí a la residència d'estudiants de Madrid i fou considerat per molts com el cap o allionador dels surrealistes espanyols.

⁴² *ABC Literario*, suplement literari del diari *ABC* de Madrid, 14 de novembre de 1987, pàgs. 59 i 60.

Nom i edat	Data	Any	Lloc	País	Morts	Ferits	Arma	Notes
1. Woo Bum-Kon, 27	Abril 26/27	1982	Uiryeong	Corea del Sud	56-62	34-37	F O	Suicidat
2. Unek, William	Feb. 11	1954	Mahagi	Congo Belga	21	?	M	
		1957	Malampaka	Tanganyika	36	?	FMO	Mort
3. Bryant, Martin John, 28	Abril 28/29	1996	Port Arthur, TAS	Austràlia	35	21	FMO	Sentenciat a 35 cadenes perpètuas consecutives
4. Desconegut	?	?	Siquijor	Filipines	32	?	M	Matat per multitud furiosa
5. Toi, Mutsuo, 21	Maig 21	1938	Kaio	Japó	30	3	FM	Suicidi
6. Delgado Morales, Campo Elias, 52	Des. 4	1986	Bogotà	Colòmbia	28-30	8-15	FMO	Abatut per la policia
7. Tian Mingjian, 31	Set. 20	1994	Beijing	Xina	23	30-80	F	Abatut per la policia
8. Wirjo, 30	Abril 15	1987	Banjarsari	Indonèsia	18	14	M	
9. Ryan, Michael Robert, 27	Ag. 19	1987	Hungerford	Regne Unit	16	15	F O	Suicidi. Abans matà el gos
10. Salazar, Domingo, 42	Oct. 11	1956	Roxas, Palawan	Filipines	16	1	M	Detingut. Dues dones mortes estaven embarassades
11. Borel, Eric, 16	Set. 23/24	1995	Solliès Pont & Cuers	França	15	4-5	FM	Suicidi
12. Desconegut	Dec. 13	1873	Ternate	Indonèsia	15	4	M	Mort
13. Basobas, Florentino	Maig 9	1977	Palawan	Filipines	15	4	M	Mort
14. Antakin	Maig 27	1897	Kaningow	Nord de Borneo	15	3	M	Mort
15. Harphul Singh	Jul. 23	1930	Tohana	Índia	15	?	F O	Condemnat a mort i executat
16. Wagner, Ernst August, 38	Set. 4	1913	Degerloch & Mühlhausen/Enz	Alemanya	14	11	FMO	Trobats no culpables per raó de demència
17. Desconegut	Juny 10-12	1945	Rod.	França	14	9	FM	Detingut
18. Dornier, Christian, 31	Jul. 12	1989	Luxiol	França	14	8-9	F	Trobat no culpable per raó de demència
19. Dos homes desconeguts		1936	Aksum	Turquia	14	3	FM	Tots dos foren assassinats
20. HuWenhai,46 Liu Haiwang, 40	Oct. 26	2001	Dayukou	Xina	14	3	FM	Tots dos van ser condemnats a mort i executats
21. Soldat desconegut	Juny 14	1912	Guangzhou	Xina	14	2+	F	Trets de soldats
22. Genildo Ferreira, 27	Maig 21/22	1997	Santo Antônio dos Barreiros	Brasil	13-15	3	F	Suicidi i abatut per la policia
23. Oficial Policia desconegut	Des. 4	1977	Bulawayo	Rhodèsia	13	16	F	Abatut per la policia
24. Unruh, Howard Barton, 28	Set. 6	1949	Camden, NJ	EUA	13	3	F	Trobat no culpable per raó de demència
25. Gray, David Malcolm, 33	Nov. 13/14	1990	Aramoana	Nova Zelanda	13	3	F	Mort a trets per la policia
26. Guo Zhongmin, 36	Feb. 18	2003	Huludao	Xina	13	0	M	Es va suïcidar
27. Kalinga Boli	Maig 25 Juny 27	1937	Tagan	Filipines	13	?	M	Detingut
28. Shi Yuejun, 35	Set. 24-29	2006	Liuhe & Tonghua County	Xina	12	5	M	Condemnat a mort i executat
29. Duong Van Mon, 35	Ag. 8	1998	DẮk LẮk Province	Vietnam	12	2-6	M	Condemnat a mort
30. Rublico, Salvador	Nov. 13	1952	Banga, Aklan	Filipines	11-12	4	M	Mort
31. Mat Taram bin Sa'al	Oct. 10	1947	Kuala Lumpur	Malàisia	11	10	M	Trobat no culpable per raó de demència
32. Pough, James Edward, 42	Juny 17/18	1990	Jacksonville, FL	EUA	11	6	F	Suicidi
33. Vukwana, Bulelani, 29	Feb. 9	2002	East London	Sud-àfrica	11	6	F	Suicidi
34. Flores, Oscar, 23	Jul. 31	2005	San Jerónimo de Juárez	Mèxic	11	2	FM	Mort per multitud furiosa
35. QiuXinghua, 47	Jul. 14/31	2006	Ankang & Suizhou	Xina	11	2	MO	Va ser sentenciat a mort i executat
36. Soldat desconegut	Maig 20	1887	Karachi	Índia	11	0	F	Es va suïcidar
37. Starkweather, Charles, 19 Fugate, Caril Ann, 14	Nov. 30 Jan. 21-29	1957 1958	Lincoln & Bennet, NE Douglas, WY	EUA	11	0	FM	Abatut
38. Guades, Danny, 39	Juny 2	2007	Calbayog City	Filipines	10	17	M	Detingut. Una dona morta estava embarassada
39. ZhangYimin,40	Feb. 1	2010	Tianjin	Xina	10	10-11	MO	Arrestat
40. Mladenow, Sdravko	Nov. 8	1931	Kumaritza	Bulgària	10	7	FM	
41. McLendon, Michael Kenneth, 28	Març 10	2009	Kinston, Samson & Geneva, AL	EUA	10	6	F O	Suicidi
42. Marimon Carles, Josep, 26	Maig 21	1928	Pobla de Ferran	Espanya	10	2	F	Mort d'un tret
43. Desconeguda	Des. 18	1936	São Paulo	Brasil	10	?	F	Sense noticia
44. Malagón González, Arnoldo, 22	Juny 1	1993	Soacha	Colòmbia	10	?		Detingut
45. Shageyev, Almaz, 21 Sukhorukov, Mikhail, 20	Feb. 4/5	2002	Tatarstan	Rússia	9-10	2-4	F	Tots dos van ser abatuts per la policia
46. Delport, Callie, 30	Gen. 20	1992	Ladysmith	Sud-àfrica	9	19	F O	Condemnat a 22 anys de presó
47. Hedin, Tore, 25	Ag. 22	1952	Saxtorp & Hurva	Suècia	9	10-20	MO	Es va suïcidar
48. Izquierdo, Antonio, 53 Izquierdo, Emilio, 58	Ag. 26	1990	Puerto Hurraco	Espanya	9	6-12	F	Tots dos van ser condemnats a 684 anys de presó
49. Swart, Stephanus A. J., 37	Maig 6	1927	Charlestown	Sud-àfrica	9	3	F	Es va suïcidar
50. Contaoe, Marciano, 32	Maig 21	1988	Manila	Filipines	9	3	F	Condemnat a 300 anys de presó

F – Armes de foc i altres armes a distància, especialment fusells i pistoles, però també ballestes, llançagranades, llançafomes o armes amb ressorts. M – Armes cos a cos, com ganivets, espases, llances, matxets, destrals, pals, varetes, pedres o mans nues. O – Qualsevol altre tipus d'armes, com bombes, granades de mà, còctels Molotov, verí i gas verinós, així com vehicles i atacs incendiàries.

Mostrem la llista dels assassins en massa més mortífers i sanguinaris de la història mundial recent segons l'Oficina de l'Estadística de la Justícia dels Estats Units (*The United States Bureau of Justice Statistics*).⁴³ És un llistat amb 219 components, d'ordre descendent segons la quantitat de víctimes mortals i de ferits. Comprèn des de l'any 1870 fins a l'any 2008.

Un llistat macabre si tenim en compte que en l'última posició apareix un tal Li Zehong, xinès de 46 anys, que tot sol, l'any 2008, coltellejà 14 persones, deixant-les greument ferides.

Josep Marimon apareix en la quaranta-dosena posició d'aquest sinistre rànquing d'assassins en massa.

Més detalls sobre els crims, la fugida i l'abatiment d'en Marimon

Tots els testimonis que donaren la seva versió dels fets, tots els detalls que tant veïns com familiars i coneguts pogueren descriure sobre el «noi de cal Hostaler» a la premsa, varen aportar molta informació sobre la personalitat del criminal. Detalls que, posterior-

ment, pogueren fer comprendre bona part del seu interior, el qual mai no fou prou atès.

Altres detalls entraren directament dins l'imaginari popular de la regió, en forma de contes i cançonetes per atemorir als nens i nenes de diverses generacions posteriors als fets.

Hi hagué dos testimoniatges en concret que varen transcendir de forma contundent per l'escabrositat i realisme dels detalls. Van ser els que donaren les dues supervivents que quedaren greument ferides com a resultes dels trets disparats per en Marimon. Amb les seves aportacions quedà descobert gairebé tot el procés criminal que l'assassí va seguir en la seva festa de sang. L'altra part del procés fou deduït a partir de la investigació duta a terme pels agents i pèrits judicials.

El testimoni de Marina Roca Rull comença en el moment en què aquesta es trobà amb Antònia Marimon, quan es disposava a anar a casa de la seva madrina Francesca Canela. Per tant, coincideix en aquesta part temporal amb el d'Antònia Marimon, la qual estigué a la Pobla just després dels tres primers crims. D'aquesta forma, a partir de l'estudi de les declaracions, les corroboracions i les investigacions més fidedignes, es pogué concretar de manera molt exacta tots els moviments que succeïren a la Pobla de Ferran a partir de les quatre de la tarda d'aquell dissabte 19 de maig de 1928.

El matí d'aquell dia, l'Antònia va parlar amb Josep Marimon, com altres cops feia, quan passà per davant de la casa d'ell, situada just al costat de la torre de Ferran, i se'l trobà ajagut damunt un matalàs. Li digué que havia de fer alguna cosa, treballar algun cop o ajudar una mica més. I fou tot, ja no parlaren més. No notà cap diferència respecte d'altres dies en el comportament d'en Josep.

Després de la migdiada, cap a les quatre de la tarda, l'Antònia marxà a treballar al camp deixant la seva filla Teresa jugant amb els nens Miquel Torres i Carme Rabadà. Cap a les cinc i quart, tornà i es creuà amb en Marimon, que portava una destrala a la mà, cosa que li estranyà molt. Es preguntà per què la necessitaria.

Abans, just en arribar al poble, allí on havia deixat els nens, cridà la seva filla. Aquesta li contestà que ja hi anava. Passaren uns instants. L'Antònia, estranyada per la tardança

La resta d'habitants que quedaren a la Pobla de Ferran.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

Les dones de la Pobla de Ferran.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

⁴³ Disponible a: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_spree_killers_by_number_of_victims.

de la nena, ja que aquesta sempre solia acudir amb rapidesa, la cridà un segon cop.

La nena no hi anà perquè estava amb en Marimon i els altres dos nens a la pallissa, propietat d'en Ramon Roca, situada al final del carrer i del poble. Es trobaven allí atrets per la proposta prèviament rebuda de veure caçar colomins que els hi féu l'assassí, el qual no tingué miraments a matar-los a cops de destreal i amb la culata de l'escopeta. Els destrossà el cap i, un cop foren tots tres morts, els cobrí de palla i sortí de la pallissa seguint la direcció del carrer.

En aquest punt del testimoni, sembla que hi ha una contradicció en l'espai de temps que relata Antònia Marimon i el supòsit que al poble arribà un xollador i s'hi estigué uns tres quarts d'hora, mentre en Marimon estava amb ell. En la seva versió, l'espai de temps que transcorre entre els instants que ella crida la seva filla per primera vegada i una segona vegada posterior no és superior al quart d'hora. Probablement l'Antònia perdés la noció del temps en el relat del seu testimoni pel fet de recordar tota la seva tràgica experiència.

En Marimon, un cop hagué sortit de la pallissa on havia deixat semienterrats amb palla els cadàvers dels tres nens, cometé tres atrocitats més. S'enfilà carrer amunt i va veure Rosa Aloi, que cosia al replà de l'escala de casa seva. A l'entrada de la casa, hi havia la nena Ramona Rabadà Trilla. Ferí greument a cops de destreal la dona. La nena, aterrada i presa del pànic, intentà fugir en direcció a la pallissa, però en Marimon tardà poc a enxampar-la i seguidament la matà amb la destreal. Foren minuts sagnants, en els quals també sembla possible que l'assassí tornés a pujar el carrer i s'aturés a la casa de Francesca Canela, la qual estava donant de menjar als animals en aquells moments, aliena a tot, i la matés d'un tret. Tot seguit, en Marimon anà de nou carrer amunt. Poc després, es trobà amb Antònia Marimon, que, en haver-lo vist, cridà la seva filla per segona vegada.

Quelcom no anava bé, pensà Antònia Marimon en veure el Josep amb la destreal i l'escopeta i no sentir cap més resposta de la filla quan la va tornar a cridar. Es preocupà per la tardança de la nena i anà a buscar-la. Es dirigí a casa de la seva cosina Marina Roca a preguntar si sabia on era la quitxalla que jugava amb la seva filla i esbrinar si passava res. La cosina no ho sabia. Gairebé acte seguit, aparegué en Marimon, que havia anat cap a la casa, i els digué que a la pa-

Lloc on trobaren morts tres dels nens.

Era la pallissa situada al final de la Pobla.

Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

En primer terme, assenyalada amb una X al damunt, la pallissa on trobaren els altres tres nens.

Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

llissa havia vist dos coloms i que els hauria pogut matar si no l'haguessin molestat, i que havia deixat els nens allí cuidant dels coloms. Seguidament, demanà una escopeta a la seva cosina, la del marit. L'Antònia li digué que les deixés tranquil·les, que anaven a veure si els nens estaven bé. En Marimon no va fer cas de l'advertència i anà a buscar l'escopeta. Les dones emprengueren camí en direcció a la pallissa amb la intenció de trobar els nens. Durant el trajecte, es creuaren amb un noi, a qui varen demanar que les ajudés a buscar els infants.

Al mateix temps, i un cop en Marimon va tenir la nova escopeta, sortí de nou al carrer. Veié com arribaven pel camí els nens Ramon Canela, Josep Rabadà i Salvador Torres, que venien de l'escola. Els convidà també a caçar coloms. Els nens varen accedir i l'acompanyaren a la pallissa de Ramon Rabadà. En Marimon no s'adonà que, poc abans que els altres, havia arribat al poble el noi Josep Torres Vilaró i s'havia trobat amb la Marina i l'Antònia, les quals li digueren que busqués els nois, cosa que ell va començar a fer.

En Marimon matà els seus joves acompanyants de la mateixa manera que ho havia fet amb els altres, a cops de destreal i culata. També a aquests els cobrí de palla. Sortí de

Grup de sometents
en una de les jornades
de persecució
d'en Marimon.
Nuevo Mundo,
25 de maig de 1928.

**En aquest refugi
estigué amagat
en Marimon**
tot el temps que
duraren les batudes.
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

la pallissa i s'adonà que un noi l'havia vist i iniciava ràpidament la fugida. Li disparà un tret per l'esquena, que matà el noi, que havia començat a buscar en el pitjor lloc de tots.

El tret va ser escoltat des de l'altra punta de carrer, on estaven les dones que havien descobert els cossos semienterrats i plens de sang dels nens, un dels quals era la Teresa, la filla de l'Antònia. Preses del pànic en comprendre què estava passant, sortiren corrents, esparverades i completament desorientades. Amb la intenció d'avisar l'altra gent, entraren a la casa de Rosa Aloï i trobaren l'horrorosa situació de la dona greument ferida, banyada en sang, i la nena morta gairebé al costat. Sortiren aterrades i preocupades per la madrina de la Marina. Entraren a casa seva i també la trobaren morta.

En tot el temps que duraren les macabres descobertes, en Marimon anà de nou a casa seva a buscar més cartutxos i, des d'allí, escoltà els crits i plors de les dues aterrades dones. Va treure cos i escopeta per la finestra i disparà contra Marina Roca, provocant-li ferides molt greus a la cara i el tòrax; després disparà contra la seva cosina, que quedà amb la galta destrossada i perdent alguns dits de la mà, degut a l'intent de protegir el cap en el moment d'ésser disparada.

Després d'aquests fets, Josep Marimon tornà a casa seva, i agafà la muda de roba interior que s'havia preparat anteriorment i també alguns aliments i una ampolla de vi. Estava disposat a fugir.

Els trets varen alertar els homes i dones que seguien treballant als camps, totalment inconscients del que estava passant a la Pobla. Però encara tardaren una estona a arribar. Aquesta estona va ser suficient perquè en Marimon sortís tranquil·lament de la població i que fins i tot s'aturés a disparar una vella i un nadó que s'havia deixat a la seva esquena. Posteriorment seguí el seu indefinit trajecte cap a un lloc on amagar-se.

La vella i el nadó, però, havien pogut amagar-se a temps, i en Marimon fallà els trets, cosa que els salvà d'una mort gairebé segura. Aquesta vella era l'àvia Rabadà i el nadó era la seva néta.

No sabem si Josep Marimon tenia clar d'amagar-se des del principi en una petita carbonera que hi havia en un dels marges d'un camp agrícola propietat de la seva família o si anà allí després de veure's cercat per 300 homes ja el mateix dissabte 19 i per uns 2.000 els dies següents, adonant-se de la impossibilitat de fugir enlloc. El cas és que quedà invisible durant gairebé deu dies, gràcies a l'abrupte del terreny i la gran alçada que tenien els camps, en una primavera de collites excepcionals. S'alimentà d'allò que va poder, principalment fruits secs. Podria ser que observés tots els moviments que es produïen a la Pobla, àdhuc els enterraments de les seves víctimes.

Però, com no podia ser d'una altra manera, un home perseguit per uns 2.000 individus assedegats de venjança i tal volta un xic aterrorits de trobar-se amb el boig homicida cara a cara no podia mantenir-se ocult molt més temps.

El diumenge 29, cap a les set del matí, en Marimon, víctima del cansament i la fatiga del qui està permanentment en alerta, s'endormiscà. Fou el moment en què els sometents, els quals ja el tenien mig localitzat, després de dies i dies de desesperada i angixosa recerca, toparen amb ell. Sembla ser que el cap li cridà l'alto, a la qual cosa en Marimon respongué «què hi ha?», i acte seguit intentà agafar l'escopeta. Però no tingué temps. Josep Civit, cap de la colla de sometents que l'havia trobat, li disparà un tret al cap, que se li incrustà per l'ull esquerre i li produí la mort instantània.

Li realitzaren un registre *postmortem* i li trobaren una ampolla amb aigua, un mirall de mà, una participació de cinc rals de loteria de Nadal de l'any 1927, una fulla de navalla d'a-

faitar i alguns cartutxos d'escopeta. Prop seu hi havia una escopeta de sistema central de fabricació espanyola, municions de pistola i un mocador de dol. Tenia ametllons a les butxaques dels pantalons i de l'americana.

A l'escopeta, hi havia lligats uns cordills per la part dels gallets, circumstància que va fer pensar que en Marimon pensava suïcidar-se si es trobava en una situació compromesa.

Un cop fou avisat el jutge instructor del sumari, aquest es presentà al lloc on quedà mort el criminal i ordenà el trasllat del seu cadàver al cementiri de Passanant. Allí se li va fer l'autòpsia i posteriorment el jutjat autoritzà el seu enterrament. Abans, però, s'havia realitzant una roda de reconeixement del cadàver prèvia a la seva identificació. Tothom concordà en què el cos era el d'en Marimon. Molts d'aquests participants varen voler demostrar la seva ira intentant linxar el cadàver, cosa que va fer intervenir la Guàrdia Civil.

La cançó de Josep Marimon

*«Es un pueblo muy pequeño,
la Pobra de Ferran.
Nueve casas muy escasas
tan solo hay.
Permanecen todas en gran dolor
después de quitar a su único amor.
¡Pobres hijos!
¡Es un criminal!
Mata sin puñal
en la impunidad,
mata sin piedad
ni consciencia.
Madres que tenéis hijos
y sabéis esta historia,
no debéis de olvidar
y siempre guardar
en memoria.
Este caso fue,
y con vuestra voz dolorosa,
elevad al cielo una oración
con toda el alma fervorosa».*⁴⁴

El cadàver d'en Marimon
abans de ser traslladat al
cementiri de Passanant per
a la realització de l'autòpsia.
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

**La Guàrdia Civil en
l'aixecament del cos.**
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

**El cadàver de Josep
Marimon en el lloc
on va ser abatut.**
Mundo Gráfico,
30 de maig de 1928.

⁴⁴ Segons el valuós testimoni d'una senyora que en el moment dels fets tenia 10 anys i, com la resta de població de Passanant, tot just va ser coneguda la notícia, anà a la població veïna de la Pobra per observar, entre encuriosida i aterrada, tot el procés d'aixecament dels cadàvers. Bé, no el veié tot, ja que, per la seva curta edat, els seus pares, atemorits com tots els altres, la dugueren a casa i no la deixaren sortir al carrer fins que no va ser trobat l'assassí. En aquest espai de temps, es gestà la cançó que reproduïm i que parla de no oblidar el record d'aquells innocents que perderen la vida en tan dramàtiques circumstàncies.